

PM 2005 RIV (Dnr 001-2624/2005)

Utkast till lagrådsremiss med förslag till ny skollag m.m.

Remiss från Utbildnings- och kulturdepartementet

Remisstid 21 september 2005

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Bakgrund

Utbildnings- och kulturdepartementet har för yttrande remitterat *Utkast till lagrådsremiss med förslag till ny skollag m.m.* Sammanfattning redovisas i *bilaga 2*.

Den nu gällande skollagen tillkom 1986. Sedan dess har ett stort antal reformer genomförts inom skolans område. Regeringen tillsatte därför 1999 en parlamentarisk kommitté med uppdrag att göra en översyn av skollagsstiftningen. Översynen avsåg såväl lagstiftningens struktur som hur målstyrningen kan förtydligas och stärkas. Kommittén skulle också utreda hur förskolan kan bilda första steget i utbildningssystemet. Skollagskommitténs förslag presenterades i december 2002.

Skollagskommitténs förslag utgör grunden för förslaget till ny skollag. Förslaget till lagrådsremiss innehåller dock ett antal förändringar utifrån kommitténs förslag, vilket förklarar att förslaget nu skickats ut på en extra remiss till ett begränsat antal instanser. Remissen är utformad som ett utkast till lagrådsremiss, utarbetad inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Regeringen har ännu inte tagit ställning till innehållet.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, Skärholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd samt utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret kommenterar ett antal fall där eventuella lagtolkningar eller andra bedömningar kan komma att få betydelse i den praktiska hanteringen. I lagförslaget finns utrymme för tolkningar och andra bedömningar i ett flertal bestämmelser.

Skärholmens stadsdelsnämnd avstod från att besvara remissen på grund av den korta remisstiden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd var i huvudsak positiv till förslaget.

Kungsholmens stadsdelsnämnd var delvis positiv till förslaget.

Utbildningsnämnden var delvis positiv till förslaget.

Mina synpunkter

Under sommaren har lagrådsremissen med förslag till ny skollag sänts ut för remisshantering. Det är olyckligt att det har skett under denna tidsperiod eftersom det har medfört

att remisshanteringsarbetet inte har kunnat bli så genomarbetat som det annars hade kunnat bli.

Ett enhetligt och gemensamt skolväsende för alla skolformer och huvudmän

I lagrådsremissen föreslås att samtliga skolformer förutom vuxenutbildningen samlas i en och samma lag. Det finns vissa fördelar med att vuxenutbildningen regleras i en särskild lag. Situationen för de studerande i vuxenutbildningen är i regel annorlunda än den för yngre barn och elever i övriga skolformer. Vuxenutbildningens syfte och mål skiljer sig också i flera avseenden från övriga skolformers. Verksamheten behöver utvecklas i nära samverkan med annan arbetsmarknads- och integrationsfrämjande verksamhet. Det finns fördelar med att bestämmelser om fritidshemmet samlas i ett separat kapitel. Fritidshemmet är trots att det inte utgör en egen skolform en viktig verksamhet för elevens utveckling och sociala gemenskap. Med ett eget kapitel tydliggörs syftet med verksamheten och den speciella kompetens som personalen i verksamheten har. Samtidigt finns en risk att det motverkar helhetssynen på elevernas dag i skolan och på fritidshemmet. För att elever som deltar i både förskoleklass och fritidshem eller både grundskola och fritidshem ska få en samlad dag krävs att personalen är väl insatt i styrdokumenterna som styr båda dessa verksamheter.

Skollagskommitténs förslag med benämningen grundsärskolan är att föredra framför obligatoriska särskolan. Den harmonierar bättre med benämningen grundskolan där andra elever i motsvarande ålder går.

Viss tveksamhet råder om det inte också måste införas en definition av begreppet *utbildning* i lagtext. I förslaget till lag förekommer begreppet utbildning mer frekvent än begreppet undervisning. Det är just begreppet utbildning och inte undervisning som används i flera av de inledande och grundläggande bestämmelserna i skollagen t.ex. i bestämmelserna om lika tillgång till utbildning, likvärdig utbildning och i de övergripande målen.

Det är positivt att det i förslaget framgår att undervisningen oavsett huvudmannaskap bör vara neutral i förhållande till religiösa värderingar och inslag. Det är också positivt att det föreslagna tillägget om att deltagande i konfessionella inslag ska vara frivilliga.

Huvudmän och ansvarsfördelning

Eftersom fristående grundskolor inte har en skyldighet att erbjuda skolbarnsomsorg ställer valfriheten till en del problem. Idag uppstår ibland betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter för de kommunala fritidshem, som måste ta emot elever från en fristående skola, i form av olika scheman, lov dagar, terminsstarter m.m.

Det finns en otydlighet mellan huvudmannens och professionens ansvarsfördelning. En målstyrande lagstiftning bör i större utsträckning riktas till huvudmannen, som bär det samlade ansvaret för verksamheten.

Kvalitet och inflytande

Det är inte rimligt att enskilda huvudmän för förskola, förskoleklass och fritidshem som godkänts av kommunen ska undantas från kravet på kvalitetsredovisning. Det är viktigt att den som ansvarar för en verksamhet även har ansvar för att den håller en god kvalitet.

Framförallt är det processen när kvalitetsredovisningen tas fram som är viktig i utvecklande och kvalitetsstärkande syfte. I den processen analyseras måluppfyllelsen och åtgärder för ökad måluppfyllelse tas fram. Därför är det av stor vikt att den huvudman som har ansvar för verksamheten går igenom den process kvalitetsredovisningen är och

står bakom och äger de förslag till åtgärder som föreslås om de ska kunna förverkligas på ett bra sätt.

I förslaget framgår att kommunens kvalitetsredovisning även ska omfatta verksamheten vid en fristående skola ”om en enskild huvudman begär det”. Rent praktiskt kommer det att bli märkligt om enstaka fristående skolor ska ingå i redovisningen i en stor stad som Stockholm där antalet skolor är mycket stort. På kommunnivå sker redovisningen på en aggregerad nivå och för att staden ska kunna bedöma måluppfyllelsen i och föreslå åtgärder för de skolor staden ansvarar och är huvudman för bör måluppfyllelse och resultat i kommunala och fristående skolor ske separat. Vill man åstadkomma en kvalitetsredovisning för alla skolor, såväl kommunala som fristående så ska även de fristående skolorna delta i framtagandet av kvalitetsredovisningen. Om samtliga fristående skolor deltar i kvalitetsredovisningen kan den ge en samlad bild av måluppfyllelsen i all den verksamhet som bedrivs inom kommungränsen, vilket är intressant ur ett informativt syfte och leda till intressanta jämförande analyser som är utvecklande för både kommunal och fristående verksamhet.

Lagradsremissen föreslår att det skall finnas ett eller flera forum för elevernas och vårdnadshavarnas inflytande vilket är bra. Det är viktigt att det finns formella forum även om inflytandet över den egna inläringen också är viktig.

I remissen föreslås att rektor ansvarar för att skolan upprättar ordningsregler. Här bör det förtydligas att detta skall ske i samverkan med elever och även kan ske i samverkan med föräldrar.

I lagradsremissen föreslås att information till föräldrar om elevs frånvaro bara skall gälla icke myndiga elever. Eftersom även äldre elever befinner sig i gymnasieskolan bör denna informationsplikt gälla alla elever som går i gymnasieskolan där deras vårdnadshavare har försörjningsansvar.

Hälsa och studie- och yrkesvägledning

I lagradsremissen förstärks skolans hälsofrämjande uppdrag vilket är viktigt. Skolans insatser med främjande av fysiska aktiviteter och goda kostvanor är viktigt för att främja elevernas hälsa. En god hälsa är också en förutsättning för att kunna tillägna sig de kunskaper som krävs i skolan. Det föreslås i lagradsremissen att skolsköterska ska benämnas i skollagen, vilket också är positivt. Även funktionen av kurator och psykolog bör benämnas.

Det är bra med en lagfäst bestämmelse om studie- och yrkesvägledning. Det är viktigt för elevernas möjlighet att utnyttja den stora valfrihet som erbjuds och för att undvika olyckliga studieval som ibland tenderar att leda till avhopp framförallt i början av gymnasieutbildningen.

Betyg

Förslaget att använda begreppet godkänd istället för godkänd vid betygssättning av det en elev presterar är positivt eftersom det är elevens resultat som betygssätts och inte eleven.

Det är positivt att stärka elevernas rättssäkerhet i fråga om betyg. Möjligheten till omprövning av betyg bör genomföras så snart ett hållbart system arbetats fram. Rektor bör vara den som avgör vilka lärare som skall sätta elevernas betyg.

Det är bra att en bestämmelse om information om grunderna för betygssättningen tas in i lagen. Det förtydligar kraven på att kursplanerna konkretiseras och diskuteras lokalt, vilket i sin tur torde öka kvaliteten av betygssättningen.

Det är även bra att bestämmelsen om rättelse av uppenbarligen felaktigt betyg införs i skollagen och på så vis blir gällande även för fristående skolor.

Utveckling

För att den svenska skolan ska utvecklas i positiv riktning behöver interaktionen mellan forskare och skolpersonal utvecklas. Det är önskvärt att kommunerna i detta avseende ges samma lagstadgade möjlighet som landstingen.

Utbildning på program i gymnasieskolan

Det är tillfredsställande att fristående skolor ska kunna anordna utbildning på individuellt program. Med fler anordnare öppnas möjligheten för flera olika utformningar, vilket är positivt för målgruppen som kräver varierande individuella lösningar. Det skapas även mer likvärdiga villkor mellan skolorna när de oavsett driftsform kan anordna individuellt program. Det saknas dock skrivningar om vem som beslutar om antagning till individuellt program på fristående skolor. Dessutom reglerar inte lagförslaget bestämmelser om bidrag. Det är även ottydligt om utbildningen på individuellt program i fristående skola i likhet med andra gymnasieutbildningar ska prövas och godkännas av Skolverket eller om avsikten är ett entreprenadliknande förhållande mellan hemkommunen och den fristående skolan. Det krävs även ett rättssäkert system för hur de sökandes antagning skall fungera. Sannolikheten för ett likvärdigt sätt ökar om besluten inte sprids på många olika håll. Om man inte väljer en lösning där dessa beslut hålls ihop av hemkommunen måste ett regelverk för likvärdig antagning skapas.

Gymnasiesärskolan

Det är otillfredsställande att huvudmannen för utbildningen ska avgöra om en elev i gymnasiesärskolan ska gå på ett nationellt, specialutformat eller individuellt program. Det är även negativt att det föreslås att huvudmannen ska avgöra om en elev på det individuella programmet ska få yrkesträning eller verksamhetsträning. Dessa myndighetsbeslut är avgörande för eleverna och påverkar vilken kurs- och timplan eleven ska läsa efter, vilket i sin tur påverkar elevens framtida studier och möjligheter på arbetsmarknaden. Beslutet är ingripande för eleven och kan liknas vid bedömningen om eleven överhuvudtaget kan gå i gymnasieskola eller gymnasiesärskola, vilken i lagförslaget föreslås göras av hemkommunen (se 14 kap 3§). Det är viktigt att dessa bedömningar sker grundligt och likvärdigt oavsett hos vilken huvudman studierna ska bedrivas. Dessa beslut kan också generera en höjd ersättning varför det är naturligare att beslutet ligger på hemkommunen.

Den harmonisering av bestämmelser som gäller för gymnasieskola och gymnasiesärskola bör även omfatta regleringen avseende bidrag från kommunen för elever som går i gymnasiesärskola i fristående skola. Även för gymnasiesärskolan bör gälla att bidraget ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till motsvarande utbildning i sin egen gymnasiesärskola samt att hänsyn ska tas till den enskildes huvudmannens åtagande och elevens behov. Lagstiftningen bör utformas så att ersättningssystemet kan göras mer i schabloniserad form även om det alltid ska påverkas av den enskildes funktionshinder.

Information om icke skolpliktiga elever och skolornas skyldighet att lämna uppgifter

I och med att hemkommunens ansvar att hålla sig informerad om hur ungdomar som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 är sysselsatta skärpts, är det viktigt att hemkommunen ges tillgång till de uppgifter som krävs för att fullgöra detta ansvar. Uppgifter på individnivå om vilka elever som startar, hoppar av, slutar och fullföljer utbildning vid gymnasieskolor runt om i landet är exempel på uppgifter som hemkommunen måste kunna hämta. Kommunen har idag möjlighet att begära att de fristående skolor som är

belägna i kommunen deltar i kommunens uppföljning och utvärdering. Samma bestämmelse föreslås för internationella skolor. Det är dock tveksamt till om dessa bestämmelser ger kommunen rätt att kräva uppgifter på individnivå som underlag för uppföljningsansvaret. Oavsett om det är så saknas det reglering om skyldigheten för fristående skolor och internationella skolor belägna i annan kommun än hemkommunen att lämna uppgifter som stöd för hemkommunens uppföljningsansvar.

Ekonomiska konsekvenser

I utkastet till lagrådsremiss föreslås en omprioritering av det statliga anslaget 25:12 som idag finansierar statsbidrag till internationella skolor. Istället för att utgå som bidrag för varje elev i internationella skolor skall anslaget användas till att finansiera skolgången för barn till beskickningsmedlemmar, vilka föreslås rätt till skolgång i Sverige oavsett från vilket land de kommer (5 kap 1 § och 22 kap 1§). Statsbidraget riktas således enbart till ej folkbokförda barn till beskickningsmedlemmar. Däremot ska inte statsbidrag utgå för elever i internationella skolor som är folkbokförda i Sverige.

Det är svårt att överblicka konsekvenserna av den förändring som föreslås av anslaget 25:12 utan den närmare redovisning som utlovas i budgetpropositionen. Av förslaget framgår t.ex. inte hur stort bidrag som avses att utgå per beskickningsbarn. Att stadens kostnader för elever i internationella skolor kommer att öka är dock tydligt. Den förändring som föreslås av anslaget 25:12 får inte bli kostnadsdrivande för Stockholm och andra kommuner som har ett större antal barn i internationella skolor liksom beskickningsbarn. Vid beräkningarna bör hänsyn tas att antalet barn i de berörda grupperna är större i Stockholm och närliggande kommuner samt till att kostnader och ersättningsnivåer är högre.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 9 september 2005

ERIK NILSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. som svar på remissen anför följande:

De senaste decennierna har socialdemokraterna steg för steg minskat kunskapens betydelse i den svenska skolan. Tre stora undersökningar den senaste tiden (Skolverkets NU-03, OECD:s PISA-rapport och TIMSS) visar alla att svenska elevers kunskaper står sig allt sämre.

Försämringen gäller inte minst inom ämnena matematik (Ma) och naturorientering (NO).

I dagens svenska skola lämnar en av fyra elever grundskolan utan fullständiga kunskaper, en av tio elever uppnår inte behörighet till gymnasieskolans nationella program, tre av tio elever fullföljer inte sina gymnasiestudier inom föreskriven tid och en av åtta elever i årskurs nio har så bristande kunskaper i matematik att de inte kan anses uppfylla kursplanens kunskapskrav.

Alternativet till socialdemokraternas politik är en modern kunskapsskola som ser den enskilde individen. Det gäller både i förskolan och i grund- och gymnasieskolan. Därför vill vi ge varje elev och dennes föräldrar valfrihet och verkligt inflytande. På samma sätt ska lärare och skolledare ges frihet att avgöra hur de bäst hjälper till. Vår skolpolitik sätter barnens kunskaper i centrum och betonar tydligare föräldrars, elevers och lärares ansvar. Friheten att välja är grundläggande för att åstadkomma detta.

En ny skollag bör därför ta sin utgångspunkt i skolans främsta uppgift: att förmedla kunskaper. Vi kan dessvärre inte se att ett enda av förslagen i föreliggande remiss från den socialdemokratiska regeringen är ägnat att förbättra elevernas kunskaper. Regeringen accepterar i stället sänkta kunskapskrav och prioriterar annat än skolans kärnuppgift.

Lärarnas roll är avgörande

Ingenting påverkar resultatet i skolan lika mycket som att väl utbildade och engagerade lärare får möjlighet att göra sitt arbete. Insatser måste göras för att de som undervisar i skolan skall ha lärarutbildning med adekvata ämnen för adekvat skolform. Lärarutbildningen måste förbättras.

Att en stor del av dagens lärarkår saknar föreskriven utbildning är inte ett uttryck för att kommuner frivilligt avstår från att anställa behöriga lärare. Det är i stället en direkt följd av att staten inte utbildar tillräckligt många lärare. Det råder idag en stor samstämmighet mellan alla berörda myndigheter kring att dagens utbildningsdimensionering inte kommer att räcka till för att ersätta alla dem som snart går i pension, än mindre att ersätta dem som idag saknar föreskriven utbildning. Att förse verksamheten med utbildade lärare är ett odelat statligt ansvar som den socialdemokratiska regeringen måste leva upp till!

Disciplinära åtgärder

Samtidigt sätter skollagen även ramarna för skolans egen arbetsmiljö. Vi vet idag från internationella undersökningar att svensk skola tappar när man jämför elevernas kunskaper. Men dessvärre ligger vi i topp när man undersöker skolk, sena ankomster, skadegörelse, stölder, grovt språk, stökiga klassrum eller möjligheten att koncentrera sig på lektionerna. Ändå försitter regeringen möjligheten att stärka lärarnas och skolledningars befogenheter att motverka våld, mobbning och störningar. Detta beklagar vi. Dagens otydliga lagstiftning borde förtydligas så att kvarsittning finns kvar, skriftlig varning samt möjlighet till tillfällig avstängning återinförs och så att det blir fullständigt glasklart att mobbade elever kan tvingas byta skola. Kraven på skolornas mobbningsförebyggande arbete måste höjas genom att det i skollagen införs tydliga kvalitetskrav på åtgärdsprogram, och genom att kunskaper om hur mobbning bekämpas skall ingå i lärarutbildningen. Lärarna och skolorna måste ha de befogenheter som krävs för att upprätthålla ordning och trygghet för eleverna. Regeringens förslag är helt otillräckligt i denna del.

Betyg och nationella prov

Vidare missar man möjligheten att förstärka skolans möjligheter att utvärdera elevernas kunskaper. Dagens regler som förhindrar nytänkande, lokala anpassningar och effektiviseringar bör avskaffas. Det gäller t.ex. Skolverkets detaljerade föreskrifter om hur ett betyg skall se ut. Om dessa i stället utformas som minimikrav ges utrymme för skolor att ge dem en annan utformning med ytterligare information, t.ex. med frånvaroredovisning i betyget. Betyg bör ges från år 5 och i fler steg. Därutöver ska skriftlig information ges om elevens kunskaper och utveckling och om vilka åtgärder som kan vidtas för att stödja eleven redan från första klass. Förbudet mot betygsliknande omdömen också i lägre årskurser bör tas bort.

I grundskolan skall det införas ”kontrollstationer” genom nationella prov i år 2, 5, 8 och 9. I år 2 ligger fokus på läsförståelse, och nya nationella prov för detta syfte införs. I år 5 görs de frivilliga nationella proven obligatoriska. Obligatoriska nationella prov införs i alla obligatoriska ämnen utom de estetisk/praktiska år 8 och 9. Det nationella provsystemet utvärderas och utvecklas kontinuerligt. De nationella proven används för att garantera nationell likvärdighet i betygssättningen.

Flexibel skolstart och skolgång

En viktig forskningsslutsats är att resultaten blir bättre om skolorna får ökat självbestämmande när det gäller t.ex. val av kurslitteratur, beslut om anställning av lärare och fördelning av budgeten inom skolan. Rektor och lärare skall ha ett starkt mandat att utforma undervisningen och skall vara förebilder och auktoriteter. Elever skall mötas av höga krav, och undervisningen skall vara elevfokuserad, flexibel och individualiserad. Stort självstyre måste dock förenas med utvärdering och med att ansvar kan utkrävas av skolor som inte håller godtagbar kvalitet.

Små barns lust att lära uppmuntras och tas till vara genom förskolans pedagogiska uppdrag och genom att skolstarten tidigareläggs och görs mer flexibel. I dag går praktiskt taget alla barn i den frivilliga förskoleklassen, och en stor majoritet går i förskola. Forskning och erfarenhet visar att tidig skolstart är särskilt viktigt för barn med svagt stöd från hemmet.

Vi vill att förskoleklassen blir ett nytt obligatoriskt första grundskoleår.

Stora möjligheter bör ges för flexibel skolstart. Grundregeln är att barnet börjar grundskolan när hon eller han är mogen och slutar när målen har uppnåtts. Det nya grundskoleåret påbörjas i regel det år barnet fyller sex år, men med rätt att påbörjas från och med det år barnet fyller fem år.

Ompröva betyg

Skollagskommitténs förslag att elever ska kunna överklaga sina betyg riskerade att leda till att endast sparade skriftliga prov och uppgifter skulle ligga till grund för betygssättningen. Det är därför positivt att förslaget har försvunnit ur lagrådsremissen. Vi är dock i princip positiva till idén om att kunna ompröva betygen; det skulle öka elevernas rättssäkerhet. Det är dock viktigt att formerna för detta inte blir för komplicerade och byråkratiska.

Information till myndig elevs föräldrar

I utkastet till lagrådsremiss föreslås, i motsats till Skollagskommittén, att skolans skyldighet att rapportera frånvaro till elevens hem begränsas till att gälla omyndiga elever. Vi beklagar detta och hade hellre sett en utökad möjlighet för skolan att rapportera frånvaro till hemmet. Vi anser att dagens förbud mot att informera myndiga elevers föräldrar om elevens skolgång utan elevens medgivande i vissa fall kan vara till nackdel för såväl eleven som föräldrarna. Det finns andra omständigheter då det är motiverat att informera föräldrarna (t ex misstankar om drogmisshandlingar eller mobbning). Vi anser därför att skolan bör ges rätten att informera myndiga elevers föräldrar i fler frågor.

Större frihet för skolorna

Profilklasser i grundskolan har visat sig vara en oerhört uppskattad metod för att förbättra elevernas resultat i profilämnet och öka elevernas motivation och engagemang. Utvärderingar visar dessutom att elever i profilklasser ofta presterar bättre i flera ämnen än det aktuella fördjupningsämnet.

Fler profilklasser skulle kunna vara ett sätt att utveckla den svenska grundskolan ytterligare. Därför är det angeläget att vi underlättar och uppmuntrar både befintliga och tillkommande profilklasser. Profilklasser i ämnen som idrott och musik är uppskattade men vi vill också gärna se fler profilklasser i teoretiska ämnen som matematik och NO. I lagrådsremissen föreslås att tester och prov inte skall få användas för antagning eller urval till profilklasser. Det vore en olycklig utveckling. Det finns goda exempel på profilklasser både med och utan krav i samband med intagning. Vi som vill se fria och självständiga skolor bör därför verka för att de lokala skolorna själva får utveckla sin verksamhet och själva avgöra hur urval och klassindelning ska ske. Skollagen borde istället förtydligas så att den lokala skolan själv får avgöra hur intagning och urval till profilklassen ska ske. Intagningen till profilklasser ska kunna ske med tester.

Godkännande av fristående skolor och förskolor

Skollagskommittén föreslog att etableringen av privata förskolor skall följa samma regelsystem som idag gäller för fristående skolor. Vi delar den uppfattningen. En konsekvens av dagens system, där kommunerna själva avgör om privata förskolor skall få finnas, är att en stor del av

föräldrarna i Sverige inte har någon valfrihet. Närmare var fjärde kommun saknar privata alternativ inom barnomsorgen.

Ersättning till fristående skolor och förskolor

Det blir allt tydligare att dagens regler för ersättning till fristående skolor och förskolor inte fungerar tillfredsställande. Vi vill därför ha en översyn av dagens regler i syfte att skapa likvärdiga och rättvisa villkor mellan kommunala och fristående skolor. På sikt vill vi ha en nationell skolpeng som följer elevens val av skola.

Entreprenader

Vi anser att dagens förbud mot entreprenader skall tas bort snarast möjligt. Det är inkonsekvent att det tillåts inom förskoleverksamheten, vuxenutbildningen och delar inom gymnasiet men inte för grundskolan.

Avgiftsfri grundskola

Vi instämmer i grundtanken att skolgången för skolpliktiga elever ska vara avgiftsfri men har inga invändningar mot dagens möjlighet att i grundskolan och obligatoriska sarskolan ha enstaka inslag som kan innebära en obetydlig kostnad för eleverna. Det enda lagförslaget åstadkommer i detta avseende är färre utflykter, studiebesök och skolresor. Detta riskerar i sin tur att leda till en sluten skola där impulserna utifrån begränsas och skolgången blir tråkig för eleverna.

Ekonomiska konsekvenser

Vi förutsätter att ett införande av förslagen i lagrådsremissen sker i överensstämmelse med finansieringsprincipen.

Reservation anfördes av borgarrådet *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. som svar på remissen anför följande:

I dag råder ett statligt-kommunalt dubbelkommando över skolan som är mycket otydligt och frustrerande för de som är verksamma i skolan. Enligt vår mening bör en nationell skolpeng införas.

Det är för lätt att tillsvidareanställa obehöriga lärare. Skollagen bör därför skärpas på den punkten. Det ska inte vara möjligt att tillsvidareanställa obehöriga lärare utom i mycket specifika fall. Endast behöriga lärare ska få sätta betyg. En särskild lärarlegitimation bör införas.

Det nationella betygssystemet ska tidigareläggas till årskurs sex. Det ska vara tillåtet för skolor som så önskar att ge betyg tidigare, dock tidigast från årskurs tre. Fler steg bör införas i betygs-skalan.

Skollagskommitténs förslag att elever ska kunna överklaga sina betyg riskerade att leda till att endast sparade skriftliga prov och uppgifter skulle ligga till grund för betygssättningen. Det är därför positivt att förslaget har försvunnit ur lagrådsremissen.

Skriftlig information ska ges till föräldrarna under hela grundskolan om hur eleverna utvecklas, såväl kunskapsmässigt som socialt. Det ska finnas en ganska stor frihet i utformningen av denna information, därför ska förbudet mot betygsliknande skriftlig information avskaffas.

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att föräldrarna ska avgöra om barnen ska börja i grundskolan när de är sex, sju eller åtta år gamla. Enligt vår mening skulle skolstarten i vissa fall kunna ske redan i femårsåldern. Ett särskild skolmognadstest bör införas för att hjälpa föräldrarna att avgöra om deras barn är redo för skolstart.

Skolplikten måste i ökad utsträckning utformas så att den gäller till dess att elever uppnått läroplanens kunskapsmål, vilket betyder att den kan variera i tidsutsträckning för olika elever. Huvuddelen av eleverna slutar grundskolan vid 16 års ålder som i dag, men för elever som gått ett extra år förlängs skolplikten med maximalt ett år.

I dag är det endast tillåtet att ha profilklasser i ämnen som idrott och musik. Det bör vara tillåtet att även ha profilklasser i teoretiska ämnen som matematik och NO. Intagningen till dessa profilklasser ska kunna ske med tester.

Att arbeta utan centrala timplaner i en målstyrd skola kan låta sympatiskt, men är förenat med avsevärda risker. Timplanen garanterar eleverna ett visst antal timmar i alla ämnen, om den avskaffas är risken stor att bland annat orienteringsämnena förlorar mycket tid. Kommunerna kan också använda avvecklingen av timplanen som en möjlighet att göra nedskärningar i skolans resurser. Vi anser därför att timplanen ska vara kvar. Den ska dock tillämpas flexibelt eftersom en del elever behöver mer tid för att nå skolans mål, medan andra behöver mindre.

Det mesta av offentlig verksamhet får läggas ut på entreprenad utom just skolverksamhet. Det finns inget skäl att förbjuda utbildning på entreprenad. Samma behörighetsregler för lärare ska gälla för utbildningar på entreprenad som i den kommunala skolan.

I huvudsak ska grundskolan vara avgiftsfri, men det ska vara möjligt för grundskolan att vid enstaka tillfällen ha inslag som innebär en obetydlig kostnad för eleverna, till exempel utflykter och studiebesök.

Att individuella utvecklingsplaner ska upprättas för alla elever riskerar att byråkratisera läraryrket. I stället ska individuella utvecklingsplaner endast upprättas för elever som löper risk att inte nå skolans mål.

Skollagstiftningen bör tydligt och konkret ange de befogenheter som rektorer och lärare ska ha för att komma till rätta med oro och disciplinära svårigheter bland eleverna. Exempel på disciplinära befogenheter som bör finnas i den nya skollagen är skriftlig varning, föräldrasamtal och tillfällig avstängning (upp till max två veckor). Som sista åtgärd ska det vara tillåtet att flytta en elev från en skola till en annan, mot dennes vilja, av disciplinära skäl.

Även föräldrar till myndiga elever bör informeras om deras barn skolkar eller har andra problem (t ex misstankar om missbruk eller mobbning). Olovlig frånvaro och skolk ska skrivas in i elevernas betyg.

Det regelsystem som i dag gäller för etableringen av fristående skolor bör gälla för etableringen av fristående förskolor. Det är inte rimligt att kommunerna kan stoppa privata alternativ inom barnomsorgen. För att skapa likvärdiga villkor bör en översyn av ersättningen till fristående förskolor och skolor ske.

Borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m), *Lotta Edholm* (fp) och *Viviann Gunnarsson* (mp) yrkade bifall till följande **tilläggsyrkande**.

Vi föreslår borgarrädsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

som svar på remissen i den del som avser fristående skolors etablering och familjedaghem anföra följande:

Vi anser det bra att lagrådsremissen inte i nuläget föreslår någon förändring av bestämmelserna gällande prövningen av konsekvenserna av fristående skolors etablering. Våra erfarenheter från Stockholms kommun är att de positiva erfarenheterna av friskoleetableringar överväger. Skolverkets prövning med kommunens remissvar som grund fungerar tillfredsställande. Många faktorer påverkar planeringen av stadens skolor och i tider med sviktande elevunderlag hårdnar konkurrensen om eleverna. Denna konkurrens finns också mellan kommunala skolor och inte enbart mellan fristående och kommunala skolor. Det är stadens ansvar att ha ekonomisk buffert för att parera såväl elevökningar som elevminskningar.

Tyvärr innebär lagrådsremissen en än större prioritering/favorisering av en viss typ av barnomsorg än tidigare. Detta genom att kravet om att erbjuda barnomsorg endast är kopplat till förskola. Detta krav bör även gälla andra barnomsorgsformer, såsom till exempel familjedaghem. Ett ensidigt krav, som det är formulerat i nuvarande förslag, riskerar att öka storleken på grupperna i förskolan och därmed försämra kvaliteten. Föräldrar ska ha likvärdig rätt att välja familjedaghem som förskola.

Borgarrådsberedningen avslag tilläggsyrkandet.

Borgarråden *Annika Billström, Kersti Py Börjeson, Leif Rönngren* och *Teres Lindberg* (alla s) yrkade bifall till följande **tilläggsyrkande**.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att
som svar på remissen utöver det gemensamma förslag från s+v+mp även anför följande:

I utkastet till lagrådsremiss saknas en förändring av de bestämmelser som gäller vid prövningen av vilka konsekvenser etableringen av fristående skolor får för skolväsendet i en kommun. Med nu gällande bestämmelser ska varje ansökan om godkännande av och bidrag för fristående skola och dess konsekvenser bedömas enskilt. Att isolerat beakta konsekvenserna av en nyetablering ger dock inte en verklighetstrogen analys, Avhängigt är givetvis om flera etableringar redan ägt rum eller sker samtidigt. För en mer logisk analys bör regleringen därför säga att det är helheten av redan etablerade samt nyansökande fristående skolors konsekvenser som ska beaktas.

Borgarrådsberedningen biföll tilläggsyrkandet.

Borgarrådet *Viviann Gunnarsson* (mp) yrkade bifall till följande **tilläggsyrkande**.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att
som svar på remissen anför följande

Elevernas personliga utveckling utöver den rena kunskapsutvecklingen är ett mycket viktigt område för skolans verksamhet. I den nya skollagen bör man ta tillfället att säkerställa att skolan på allvar avsätter tid för att främja elevernas emotionella utveckling. Det handlar om ett medvetet arbete med känslor, jagstärkande övningar, respekt för andra och sig själv, konflikthantering och demokrati. Om skolorna arbetar förebyggande på detta sätt kommer den psykosociala miljön i skolan långsiktigt att förbättras. Ett strukturerat arbete med elevernas emotionella utveckling är ett effektivt sätt att motverka mobbning som förmörkar skoltiden för många barn idag.

Vi vill också uppmäna skollagskommittén att när man nu ökar flexibiliteten att välja skolstart vid 6, 7, eller 8 års ålder samtidigt öppna för åtminstone försök med flexibel skolstart som även omfattar val av starttermin. Allt med barnens bästa för ögonen och en anpassning av skolan till varje elevs förutsättningar och mognad.

Vi vill starkt understryka att den verksamhet som bedrivs inom ramen för förskolan inte kan benämnas undervisning. Det handlar om omvårdnad av barn från ett års ålder. Att kalla denna mänskliga samvaro och omvårdnad ”undervisning” öppnar för frågeställningen om det ändå inte vore lämpligare att reglera förskolan i en egen lag. Dessutom anser vi att förskolechef är en betydligt mer modern och adekvat titel för barnomsorgsverksamhet än rektor.

Vi välkomnar dock att arbetsmiljölagen med det nya förslaget ska omfatta även barnen i förskolan.

Vi vill understryka att det är positivt att små avgifter fortfarande ska kunna tas ut.

Företeelsen kvarsittning är ålderdomlig och bör inte förekomma i en modern skola. Detta bör utgå ur förslaget.

Borgarrådsberedningen avslag tilläggsyrkandet.

Kommunstyrelsen beslöt bifalla borgarrådsberedningens förslag samt tilläggsyrkandet från Kristina Axén Olin m.fl. (m), Lotta Edholm och Ulf Fridebäck (båda fp) och Åsa Romson (mp).

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin, Kristina Alvendal* och *Peter Lundén-Welden* (alla m) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Lotta Edholm* och *Ulf Fridebäck* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (fp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Annika Billström, Elisabeth Brandt Ygeman, Malte Sigemalm, Karin Gustafsson* och *Tomas Rudin* (alla s) och *Ann-Margarethe Livb* (v) med hänvisning till att Kristina Axén Olins m.fl. (m), Lotta Edholms och Ulf Fridebäcks (båda fp) och Åsa Romsons (mp) tilläggsyrkande i borgarrådsberedningen skulle avslås.

Reservation anfördes av *Annika Billström, Elisabeth Brandt Ygeman, Malte Sigemalm, Karin Gustafsson* och *Tomas Rudin* (alla s) och *Ann-Margarethe Livb* (v) med hänvisning till borgarrådsberedningens förslag.

Reservation anfördes av *Åsa Romson* (mp) med hänvisning till sitt tilläggsförslag i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Den nu gällande skollagen började gälla 1986. Sedan dess har ett stort antal reformer genomförts inom skolans område. Regeringen tillsatte därför 1999 en parlamentarisk kommitté med uppdrag att göra en översyn av skollagsstiftningen. Översynen avsåg såväl lagstiftningens struktur som hur målstyrningen kan förtydligas och stärkas. Kommittén skulle också utreda hur förskolan kan bilda första steget i utbildningssystemet. Skollagskommitténs förslag presenterades i december 2002.

Skollagskommitténs förslag utgör grunden för förslaget till ny skollag. Förslaget till lagrådsremiss innehåller dock ett antal förändringar utifrån kommitténs förslag, vilket gör att förslaget nu ska skickas ut på en extra remiss till ett begränsat antal instanser. Remissen är utformad som ett utkast till lagrådsremiss, utarbetad inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Regeringen har ännu inte tagit ställning till innehållet.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Skärholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd samt Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, daterat den 5 september 2005, har i huvudsak följande lydelse.

Det är olyckligt att utbildningsdepartementet väljer att skicka ut en remiss om förslag till ny skollag - riksdagens viktigaste styrinstrument av verksamheten – med remisstiden 21/6 – 21/9. För stadsdelsnämnderna har det varit omöjligt att inhämta synpunkter från dem som blir direkt berörda dvs. föräldrar, elever och personal. Det är därför angeläget att utbildningsdepartementet bereder möjlighet för kommunala företrädare, föräldrar och elever att lämna synpunkter även efter sista datum för remissvar, den 21 september.

Stadsledningskontoret har tidigare beretts tillfälle att ha synpunkter på förslaget till ny skollag i samband med att stadsledningskontoret yttrade sig över skollagskommitténs betänkande av år 1999. I detta tjänsteutlåtande görs kompletteringar till tidigare synpunkter samt yttrande över vad som tillkommit i förslaget till ny skollag.

Följande kommentarer gäller främst de fall eventuella lagtolkningar eller andra bedömningar kan komma att få betydelse i den praktiska hanteringen. I lagförslaget finns utrymme för tolkningar och andra bedömningar i ett flertal bestämmelser. I det följande lämnas kortfattat synpunkter vad gäller bestämmelserna om medinflytande och delegation.

Medinflytande

1 kap. 10 § lyder:

När åtgärder rör barn eller ungdomar skall i all verksamhet enligt denna lag särskilt beaktas vad hänsynen till den unges bästa kräver.

Den unges inställning skall så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till den unges vilja och åsikter med beaktande av hans eller hennes ålder och mognad.

Denna bestämmelse är ny och har sin utgångspunkt i artiklarna 3 och 12 i Barnkonventionen. Självklart skall hänsyn tas till den unges vilja och åsikter men stadsledningskontoret vill framhålla att konflikter kan uppkomma inte bara mellan skolans personal och den unge utan även mellan vårdnadshavarna och den unge samt mellan vårdnadshavarna. Det kan bli svårt för skolan att hantera sådana situationer. Det finns även bestämmelser i 3 kap. som avser barns, elevers och vårdnadshavares inflytande, som kan bidra till konfliktsituationer.

Med hänvisning till det anförda är det viktigt att i förarbetena framhålla att vid eventuella konfliktsituationer vad gäller medinflytande är det skolan - läraren och ytterst rektorn - som får avgöra vad som skall beslutas. Verksamheten måste kunna fortgå utan alltför långvariga diskussioner mellan parterna.

Delegation

Av 2 kap. 9 § framgår att rektorn får uppdra, delegera, åt annan befattningshavare vid skolenheten att besluta i vissa frågor om det finns särskilt angivet i föreskrifterna.

Om rektorn utnyttjar möjligheten att delegera, är det viktigt att det sker skriftligen och att det tillkännages på lämpligt sätt, så att såväl lärare och annan personal som elever och vårdnadshavare har klart för sig vem som är behörig att fatta beslut och i vilka frågor. Detta bör framgå av förarbetena.

Frågor som kan uppkomma i samband med delegering kan t.ex. vara om rektorn när som helst kan gå in i ett ärende och överta beslutanderätten, om elev och vårdnadshavare har möjlighet att vända sig till rektorn för omprövning av ett beslut de inte är nöjda med, om besluten skall anmälas till rektorn etc.

Stadsledningskontoret anser att det bör framgå av förarbetena att rektorn när som helst kan återta delegationen, generellt eller i ett enskilt ärende, och att rektorn kan föregripa en delegats beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över ärendet och besluta.

Som ytterst ansvarig för verksamheten kan övervägas om inte rektorn även bör ges befogenhet att, om det är möjligt, ompröva ett beslut, vilket beror på beslutets beskaffenhet. Ett beslut som redan verkställts kanske inte går att ändra. Av lagtexten bör framgå att beslut som fattats på uppdrag av rektor skall anmälas till rektorn.

Skolan är målstyrd, vilket innebär att elever kommer att uppnå kunskapsmålen under olika tidsrymd och med olika grad av självständigt arbete. I flera avseenden förtydligas detta i förslaget till ny skollag. Stadsledningskontoret ser särskilt positivt på att stadens kvalitetsstrategi nu får ett uttalat stöd i skollagen.

Mot bakgrund av att den nya skollagen på ett tydligt och konsekvent sätt legitimerar målstyrning anser stadsledningskontoret att det är märkligt att kvarsittning i lag legitimeras som lämplig disciplinär åtgärd. Elever som har svårt att finna sig tillrätta i skolan tenderar att också vara de som har svårt att nå målen. Elever som behöver mycket pedagogisk vägledning för att kunna uppnå målen måste uppleva skolan som en plats där deras nyfikenhet stimuleras och belönas. Kvarsittning ger då helt felaktiga signaler.

För att den svenska skolan ska kunna hävda sig i internationell konkurrens måste interaktionen mellan forskare och skolpersonal utvecklas. Stadsledningskontoret anser därför att det är önskvärt att kommunerna i detta avseende ges samma lagstadgade möjlighet som landstingen.

I hälso- och sjukvårdslagen från 1996 § 26 b förskriver staten att landstingen och kommunerna ska medverka vid finansiering, planering och genomförande av kliniskt forskningsarbete på hälso- och sjukvårdens område samt av folkhälsovetenskapligt forskningsarbete. Landstingen och kommunerna skall i dessa frågor, i den omfattning som behövs, samverka med varandra samt med berörda universitet och högskolor.

Regeringen bör överväga att utforma motsvarande bestämmelser inom utbildningsområdet.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade den 25 augusti 2005 att avstå från att besvara remissen på grund av den korta remisstiden och den stora omfattningen material.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (fp), Bibbi Lagerqvist (m) och Mikael Nordstedt (kd), bilaga 1.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade den 25 augusti 2005 att i huvudsak ställa sig positiv till förslaget.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Eklund m.fl. (fp), bilaga 1.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Skollagen är grunden för all förskole- och skolverksamhet. När det presenteras ett nytt förslag till skollag är det en betydelsefull och viktig händelse för alla inblandade; elever, föräldrar och personal. Att ges möjlighet att få komma med synpunkter i ett remissvar är därför också mycket viktigt. Det är därför svårt att förstå att Utbildningsdepartementet skickar ut förslaget till ny skollag på remissomgång under sommaren då elever, föräldrar och personal har sommarlov och semester, då det är omöjligt att sammankalla elevråd, skolråd, förskoleråd och personalgrupper för att få synpunkter och möjlighet till dialog.

Principiella utgångspunkter

Kvalitet, likvärdighet, trygghet och rättssäkerhet är de genomgående principerna i förslaget till ny skollag. Det är inget som är nytt och till stora delar fanns detta med i den gamla lagen. Förvaltningen tycker oavsett detta att det är positivt att framhålla dessa principer.

Gemensamt skolväsende

Förvaltningen ser positivt på att förskolan blir en egen skolform och att det nu kommer att finnas ett enhetligt och gemensamt skolväsende för alla skolformer och huvudmän. Det är också bra att fritidshemmets roll tydliggörs och får ett eget kapitel i skollagen. Det ökar fritidshemmets status men bör även öka möjligheterna att rekrytera personal med fritidspedagogutbildning. Det kan också bidra till att fler söker fritidspedagoginriktning på Lärarhögskolan.

Centrala begrepp

Det är bra att begreppet barn behålls inom förskolan då begreppet elev, som var skollagskommitténs förslag, uppfattas annorlunda av gemene man. Förvaltningen anser att det vore en fördel att använda antingen begreppet *fristående* eller *enskild* för skolor och förskolor som inte har en kommun som huvudman. Att som nu använda två olika begrepp för samma företeelse skapar förvirring.

Läroplaner och kursplaner

Förvaltningen anser att det är bra att alla huvudmän inom skolväsendet nu ska följa de nationella läroplanerna och kursplanerna vilket är en förstärkning mot det tidigare "väsentligen svara emot" som gällde utbildning med enskilda huvudmän.

Befogenheter för att skapa trygghet och studiero förstärks

Frågan om trygghet och studiero i skolan har diskuterats under lång tid. Flera åtgärder som skolpersonal och allmänhet velat vidta vid oro i klassrum har tidigare inte haft lagstöd. Det är därför positivt att i förslaget till ny skollag tydliggörs att rektor och lärare får vidta nödvändiga åtgärder för att skapa trygghet och studiero i skolan och att man får omhänderta föremål som används störande eller utgör en fara. Det är också positivt att man för att värna alla elevers trygghet och studiero kan flytta en elev permanent till en annan skola. Förvaltningen vill understryka att alla andra möjligheter ska vara uttömda innan man flyttar på en elev till en annan skola mot dess vilja. Åtgärden är väl i första hand tänkt att användas vid mobbningssituationer och det är då viktigt att betona att om det är någon som ska flyttas så är det den som utsätter någon annan för mobbning.

Elevernas utveckling mot målen

Förvaltningen anser att det är positivt med skrivningen i förslaget till ny skollag när det gäller att alla elever ska nå målen. Utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner blir lagbundna. Rektor får ansvar för att åtgärdsprogram upprättas om en elev är i behov av särskilt stöd och

både beslut om att upprätta eller att inte upprätta åtgärdsprogram ska kunna överklagas. Förvaltningen är positiv till detta. Det tryggar rättssäkerheten.

Förskolan

En förskola med enskild huvudman får avstå från att ta emot ett barn om det skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för den enskilda förskolan. Förvaltningen är kritisk till att en enskild förskola ska kunna avstå att ta emot vissa barn. Det är också oklart vem det är som avgör vad betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter är. Förvaltningen anser att samma ansvar bör gälla för enskilt drivna förskolor som för den offentliga verksamheten.

Fritidshem

Hemkommunen ska svara för att eleven erbjuds fritidshem. En fristående skola får men är inte skyldig att erbjuda fritidshem. Förvaltningen anser att även fristående skolor bör ha skyldighet att erbjuda skolbarnsomsorg. Det kan uppstå betydande organisatoriska och/eller ekonomiska svårigheter för de kommunala fritidshem, som måste ta emot elever från en fristående skola, i form av olika scheman, lovdagar, terminsstarter m.m. Det kan dessutom vara en nackdel för eleverna ifråga som på det sättet får flera verkligheter att knyta an till. Tanken och målsättningen med en integrerad verksamhet skola-fritidshem försvåras också.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade den 25 augusti 2005 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

För att uppnå jämförbarhet mellan olika skolors resultat borde det vara ett krav att alla använder samma form av kvalitetsredovisning. Det är bra att barn, elever, föräldrar och andra vårdnadshavare ges inflytande över undervisning skolmiljö och verksamheten i övrigt. Det finns många belegg för att det som är utmärkande för förskolor och skolor med hög kvalitet är just dialog, kommunikation och aktiv medverkan från brukarna. En självklar målsättning är att en skolas ledning och personal tillsammans med elever och föräldrar kan skapa en så trygg och trivsamt miljö, genom att exempelvis aktivt arbeta med värdegrundsfrågor, så att sanktioner och liknande åtgärder så långt som möjligt kan undvikas, men sådana åtgärder måste självklart kunna vidtas i de fall man inte uppnår resultat den pedagogiska vägen. Förvaltningen anser dock att det kan vara lite olyckligt att använda ett kvarstannande i skolan som bestraffning eftersom skolan i sig ska vara en positiv miljö.

Förvaltningen känner sig tveksam till att en enskild förskola ska kunna avstå att ta emot vissa barn. Det är också oklart vem det är som avgör vad betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter är.

Förvaltningen känner sig tveksam till att en enskild förskola ska kunna avstå att ta emot vissa barn. Det är också oklart vem det är som avgör vad betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter är.

Förvaltningen anser att även fristående skolor bör ha en skyldighet att erbjuda skolbarnsomsorg. Det kan uppstå betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter för de kommunala fritidshem, som måste ta emot elever från en fristående skola, i form av olika scheman, lovdagar, terminsstarter m.m. Det kan dessutom vara en nackdel för eleverna ifråga som på det sättet får flera verkligheter att knyta an till. Tanken och målsättningen med en integrerad verksamhet skola-fritidshem försvåras också.

Förvaltningen menar att det är viktigt att betona att kommunal barnomsorg på kvällar, nätter och helger inte kan ses som en generell rättighet utan att det i första hand är föräldrarnas ansvar att hitta lösningar på barnets omsorg. Det är endast där det p.g.a. föräldrarnas arbetstider eller

andra speciella omständigheter är omöjligt som kommunen bör tillhandahålla barnomsorg på kvällar, nätter och helger.

Utbildningsnämnden överlämnade den 25 augusti förvaltningens tjänsteutlåtande med följande förändringar som sitt svar till kommunstyrelsen.

I punkt 8.2 föreslås att det skall finnas ett eller flera forum för elevernas och vårdnadshavarnas inflytande vilket vi håller med om.

I punkt 9.1 håller vi med om lagrådsremissens förslag att skolsköterska skall benämnas i lagen. Även funktionen av kurator och psykolog bör benämnas.

I punkt 9.3 angående upprättande av ordningsregler bör det förtydligas att detta skall ske i samverkan med elever eller/och föräldrar.

I punkt 9.7 angående möjligheten till omprövning av betyg anser vi att detta bör genomföras så snart ett hållbart system arbetats fram. Vi anser vidare att rektor bör vara den som avgör vilka lärare som skall sätta elevernas betyg.

I punkt 18.8 angående information till föräldrar om elevs frånvaro så anser vi att det även bör gälla för elever som går i gymnasieskolan när deras vårdnadshavare har försörjningsansvar.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av *Jan Björklund m.fl.* (fp), bilaga 1.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av *Cecilia Brink m.fl.* (m), bilaga 1.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av *Nina Ekelund* (kd), bilaga 1.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av *Lovisa Morén* (mp), bilaga 1.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Som övergripande synpunkt över skollagskommitténs betänkande framförde förvaltningen att ansvarsfördelningen mellan huvudman och profession var otydlig trots att ambitionen varit den omvända - att uppnå större tydlighet. Otydligheten kvarstår tyvärr även i utkastet till lagrådsremiss. Förvaltningen utgår dock i sin argumentation från den ansvarsfördelning som lämnats i förslaget. Förvaltningens principiella ståndpunkt är dock att en målstyrande lagstiftning i större utsträckning bör riktas till huvudmannen, som bär det samlade ansvaret för verksamheten.

I de båda skollagsförslagen har ambitionen vidare varit att samordna och harmonisera bestämmelser för fristående skolor och offentliga skolor, vilket förvaltningen tycker är bra. I utkastet till lagrådsremiss går man något längre än vad skollagskommittén gjorde genom bl.a. förslagen om Individuellt program i fristående gymnasieskolor och icke-konfessionell undervisning i fristående skolor. Förvaltningen anser dock att ambitionerna i detta avseende kunde ha tagits ännu längre. I ett skolväsende som omfattar alla skolformer oavsett driftsform och där en av de grundläggande principerna är en likvärdig utbildning bör regleringen vara densamma för all verksamhet inom en skolform oavsett driftsform.

6. Ett enhetligt och gemensamt skolväsende för alla skolformer och huvudmän

6.1 Skolformer och annan utbildning i skollagen

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Vuxenutbildningen lyfts ut ur skollagen och kommer att återfinnas i ett förslag till vuxenutbildningslag. Där skall ingå bestämmelser för kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare.

Skollagskommitténs förslag: Skollagen omfattade även vuxenutbildningen.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Alla bestämmelser om fritidshemmet samlas i ett separat kapitel. (15 kap)

Skollagskommitténs förslag: Bestämmelser om fritidshemmet återfanns i kapitlen om förskoleklass respektive grundskola.

Förvaltningen kan se vissa fördelar med att vuxenutbildningen regleras i en särskild lag. Situationen för de studerande i vuxenutbildningen är i regel annorlunda än den för yngre barn och elever i övriga skolformer. Vuxenutbildningen syfte och mål skiljer sig också i flera avseenden från övriga skolformers. Verksamheten behöver utvecklas i nära samverkan med annan arbetsmarknads- och integrationsfrämjande verksamhet. För att bibehålla den röda tråden i det livslånga lärandet är det dock viktigt att lagstiftningen på vuxenutbildningsområdet utformas så att den i så stor utsträckning som möjligt harmonierar med den för övriga skolformer.

Förvaltningen ser fördelar med att bestämmelser om fritidshemmet samlas i ett separat kapitel. Fritidshemmet är trots att det inte utgör en egen skolform en viktig verksamhet för elevens utveckling, lärande och sociala gemenskap. Med ett eget kapitel tydliggörs syftet med verksamheten och det kan även medföra en högre status. Samtidigt finns en risk att det motverkar helhetssynen på elevernas skoldag. För att elever som deltar i både förskoleklass och fritidshem eller både grundskola och fritidshem ska få en samlad skoldag krävs att personalen är väl insatt i styrdokumenterna som styr båda dessa verksamheter.

6.2 Obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolan

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Särskolan delas upp i två skolformer - obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolan.

Skollagskommitténs förslag: Särskolan delas upp i två skolformer – grundsärskolan och gymnasiesärskolan.

Förvaltningen anser att Skollagskommitténs förslag med benämningen grundsärskolan är att föredra framför obligatoriska särskolan. Den harmonierar bättre med benämningen grundskolan där andra elever i motsvarande ålder går. Förvaltningen anser att det bör tas upp i den särskilda proposition som kommer att läggas fram för särskolan.

6.3 Definitioner av centrala begrepp i utbildningen

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Elev definieras som den som deltar i utbildningen enligt lagen med undantag för barn i förskolan. (1 kap 3§)

Skollagskommitténs förslag: Elever definieras som de barn, ungdomar och vuxna som deltar i utbildning enligt denna lag. (Dvs. även barn i förskolan skulle omnämnas elever i skollagen.)

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Undervisning definieras som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare och viss annan personal syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. (1 kap 3§)

Skollagskommitténs förslag: Undervisning definieras som sådana målstyrda processer som under lärare ledning syftar till inhämtande av kunskaper och värden.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: I utkastet till lagrådsremiss bibehålls begreppet *fristående skola*. (1 kap 3§)

Skollagskommitténs förslag: Begreppet fristående skola skulle ändras till *enskild skola*.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Någon definition av begreppet utbildning lämnas inte.

Förvaltningen är positiv till att begreppet undervisning föreslås få en något modernare definition som är bättre anpassad till verksamheten i förskola och fritidshem och även till verksamheten i övriga skolformer. Trots den förändrade definitionen anser förvaltningen dock att det är missvisande att omnämna verksamheten i förskolan undervisning. Den i allmänhet vedertagna betydelsen av begreppet stämmer inte överrens med förskolans pedagogik och mål och det finns en risk att förskolan inte kommer att känna sig träffad av de bestämmelser där begreppet används.

Förvaltningen är positiv till att barnen i förskolan även fortsättningsvis föreslås benämnas barn istället för elever. Begreppet elev skulle sannolikt få svårt att vinna gehör och acceptans i förskolan och bland allmänheten.

Viss tveksam råder om det inte också måste införas en definition av begreppet *utbildning* i lagtext. I förslaget till lag förekommer begreppet utbildning mer frekvent än begreppet undervisning. Det är just begreppet utbildning och inte undervisning som används i flera av de inledande och grundläggande bestämmelserna i skollagen t.ex. i bestämmelserna om lika tillgång till utbildning, likvärdig utbildning och i de övergripande målen. Av de bestämmelser som rör konfessionella skolor framgår dessutom att det är av stor vikt att den som ska följa lagen förstår vad det är för skillnad på utbildning och undervisning.

6.7 Förskolor, skolor och fritidshem med konfessionell inriktning

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: I lagrådsremissen föreslås att *utbildningen* vid en skolenhet med offentlig huvudman skall vara icke-konfessionell samt att *undervisningen* vid en skolenhet med enskild huvudman skall vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt i en skola med enskild huvudman får enligt förslaget ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag skall vara frivilligt. (1 kap 8-9§§)

Skollagskommitténs förslag: Utbildningen i en offentlig skola skall vara icke-konfessionell. En enskild (fristående) skola kan inom ramen för de övergripande målen ha en konfessionell inriktning.

Förvaltningen förordar det nya förslaget till reglering av konfessionell inriktning i förhållande till det som lämnades av skollagskommittén. Undervisningen bör oavsett huvudmannaskap vara neutral i förhållande till religiösa värderingar och inslag. Förvaltningen förordar även det föreslagna tillägget att deltagande i konfessionella inslag ska vara frivilliga. Samtidigt konstaterar förvaltningen att villkoren kommer att skilja sig åt mellan skolor med kommunal respektive enskild huvudman då det i kommunala skolor är utbildningen i sin helhet som ska vara icke-konfessionell.

7. Huvudmän och ansvarsfördelning

7.2 Reglering av utbildning med enskild huvudman

I utkastet till lagrådsremiss lämnas inget förslag till förändring av gällande bestämmelser för prövningen av konsekvenserna av fristående skolors etablering. (2 kap. 6§)

Förvaltningen saknar i utkastet till lagrådsremiss en förändring av de bestämmelser som gäller vid prövningen av vilka konsekvenser etableringen av fristående skolor får för skolväsendet i en kommun. Med nu gällande bestämmelser ska varje ansökan om godkännande av och bidrag för fristående skola och dess konsekvenser bedömas *enskilt*. Att isolerat beakta konsekvenserna av en nyetablering ger dock inte en verklighetstrogen analys. Avhängigt är givetvis om flera etableringar redan ägt rum eller sker samtidigt. För en mer logisk analys bör regleringen därför säga att det är *helheten* av redan etablerade samt nyansökande fristående skolors konsekvenser som ska beaktas.

7.4 Ledningen av utbildningen

Förslaget som rör rektors ansvar för ledningen av utbildningen (2 kap. 8-10§) skiljer sig i sak inte från det förslag skollagskommittén lämnade. Det föreslås bland annat att

- Rektor skall leda och samordna det pedagogiska arbetet inom sitt verksamhetsområde.

- Rektor skall besluta om enhetens inre organisation
- Som rektor skall bara den få anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Till flera paragrafer har tillägg gjorts att det som regleras i paragrafen är rektors ansvar.

- Rektor ansvarar för att kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå utförs enligt regleringen (3 kap 2§)
 - Rektor ansvarar för att det finns forum för inflytande och för att informations- och samråds-skyldigheten fullgörs (3 kap 9§)
 - Rektor ansvarar för att barnen, eleverna och vårdnadshavarna informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och om huvuddragen i de bestämmelser som reglerar utbildningen (3 kap 12 §)
 - Rektor ansvarar för att ordningsregler upprättas på varje skolenhet (3 kap 7§)
 - Rektor skall verka för att betygssättningen sker i enlighet med lag och andra författningar. (4 kap. 20§)
- Av motivtexten framgår att en fristående skola kan välja att benämna befattningshavaren något annat än rektor. Samtidigt understryks att det tydligt skall framgå vem som upprätthåller rektors funktion.

Förvaltningen är tveksam till om det är en bra lösning att i några valda paragrafer som rör skolans inre organisation understryka rektors ansvar. Det förefaller tillräckligt att det i lagens andra kapitel under avsnittet *ledningen av utbildningen och ansvaret för undervisningen* klargörs att det är rektors ansvar att leda och samordna det pedagogiska arbetet samt att besluta om enhetens inre organisation. Att skriva in ett förtydligande i några paragrafer men inte i andra riskerar att förvirra den som ska förstå vad rektor verkligen bär ansvar för.

Förvaltningen är positiv till att den lagtext som reglerar rektors uppdrag och vem som får anställas som rektor är densamma för skolor med kommunal och enskild huvudman. Förvaltningen ställer sig därför frågande till varför fristående skolor ska kunna välja att benämna befattningshavaren något annat än rektor. Om motivet för att reglera titeln rektor är att bidra till tydlighet kan det inte bra gälla i vissa skolor.

7.5.2 Lärare med forskarutbildning

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Huvudmannen skall sträva efter att anställa lärare som har forskarutbildning. Om en behörig sökande till en anställning som lärare har forskarutbildning och de sökande i övrigt har likvärdiga meriter skall huvudmannen ge den sökande med forskarutbildning företräde om detta även med hänsyn till organisatoriska och ekonomiska överväganden är motiverat. (2 kap. 17§)

Skollagskommitténs förslag: Huvudmannen skall sträva efter att anställa lärare som har forskarutbildning. Kommittén förslår dock inte en lagstiftning som ger forskarutbildade företräde vid lika meriter.

Förvaltningen förordar skollagskommitténs förslag till lagstiftning framför det som lagts fram i utkastet till lagrådsremiss. Strävan om forskarutbildade lärare är positivt, men tillägget om hur huvudmannen ska förhålla sig vid lika meriter upplevs som en överflödigt detaljreglering.

8. Kvalitet och inflytande

8.1 Systematiskt kvalitetsarbete

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Varje huvudman ska på huvudmannanivå systematiskt planera, följa upp och utvärdera sin verksamhet och med utgångspunkt i detta underlag årligen upprätta en kvalitetsredovisning. Det gäller dock inte enskild huvudman för förskola, förskoleklass och

fritidshem som godkänts av kommunen. Kommunens kvalitetsredovisning på huvudmannanivå skall dock även omfatta sådan utbildning. (3 kap 1 §)

Kommunen ska erbjuda huvudmännen för de fristående skolor som är belägna i kommunen att ingå i kommunens kvalitetsredovisning på huvudmannanivå. Om en enskild huvudman begär det skall kommunens kvalitetsredovisning även omfatta verksamheten vid den fristående skolan. (3 kap 1 §)

Skollagskommitténs förslag: Varje huvudman skall kvalitetsredovisa sin verksamhet.

Förvaltningen stöder inte förslaget att enskilda huvudmän för förskola, förskoleklass och fritidshem som godkänts av kommunen ska undantas från kravet på kvalitetsredovisning. Det är viktigt att den som ansvarar för en verksamhet även har ansvar för att kvalitetssäkra och kvalitetsredovisa den. Eftersom staten inte längre kommer att samla in kvalitetsredovisningarna och de inte heller kommer att betraktas som en del av den nationella uppföljningen ser förvaltningen inget praktiskt hinder för detta. Av förslaget till ändring av förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet som lämnats av Utbildnings- och kulturdepartementet (U2005/2744/S) framgår att kvalitetsredovisningens syfte är att *"främja kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål"*. Det är framförallt processen när kvalitetsredovisningen tas fram som är viktig i utvecklande och kvalitetsstärkande syfte. I den processen analyseras måluppfyllelsen och åtgärder för ökad måluppfyllelse tas fram. Därför är det av stor vikt att den huvudman som ansvarar för verksamheten går igenom den process kvalitetsredovisningen är och står bakom och äger de förslag till åtgärder som föreslås om de ska kunna förverkligas på ett bra sätt. Förvaltningens synpunkt i detta avseende innebär inte att förvaltningen är negativt inställd till att kvalitetsredovisningen på kommunnivå inkluderar förskola, förskoleklass och fritidshem som godkänts av kommunen. Det skulle medföra att kvalitetsredovisningen ger en samlad bild av måluppfyllelsen i all barnsomsorg och skolbarnsomsorg som bedrivs inom kommungränsen, vilket sannolikt är intressant ur ett informativt syfte. Det kan även leda till intressanta jämförande analyser som är utvecklande för både kommunal och enskild barn- och skolbarnsomsorg.

Förvaltningen ställer sig även tveksam till förslaget att kommunens kvalitetsredovisning även ska omfatta verksamheten vid en fristående skola "om en enskild huvudman begär det". Rent praktiskt kommer det att bli märkligt om enstaka fristående skolor ska ingå i redovisningen i en stor stad som Stockholm där antalet skolor är mycket stort. Liksom enstaka kommunala skolor inte syns i redovisningen på kommunnivå kommer heller inte enstaka fristående skolors verksamhet att göra det. På kommunnivå sker redovisningen på en aggregerad nivå och för att staden ska kunna bedöma måluppfyllelsen i och föreslå åtgärder för de skolor staden ansvarar och är huvudman för bör måluppfyllelse och resultat i kommunala och fristående skolor ske separat. Att inkludera fristående skolors verksamhet i kommunens kvalitetsredovisning förfaller fruktbart endast om kommunen kan ställa som krav att samtliga fristående skolor ska ingå i redovisningen. Då kan kvalitetsredovisningen ge en samlad bild av måluppfyllelsen i all den verksamhet som bedrivs inom kommungränsen, vilket är intressant ur ett informativt syfte och leda till intressanta jämförande analyser som är utvecklande för både kommunal och fristående verksamhet. Om förslaget trots allt anammats så som det är formulerat krävs att begäran om att en fristående skola ska ingå i kommunens kvalitetsredovisning sker i mycket god tid inför det år/läsår redovisningen ska omfatta. Kommunen måste i god tid kunna planera för utvärdering och uppföljning för att få in det underlag som krävs.

8.2 Stärkt inflytande för barn, elever och vårdnadshavare

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Vid varje skolenhet skall finnas ett eller flera forum för elevernas och vårdnadshavarnas inflytande. (3 kap 9§)

Skollagskommitténs förslag: Formerna för inflytande skulle bestämmas lokalt men något krav på ett eller flera *forum* uttrycktes inte i lagförslaget.

Förvaltningen är tveksam till om det är den bästa lösningen att uttryckligen skriva in i lagen att det ska finnas ett eller flera *forum* för elevernas och vårdnadshavarnas inflytande. En sådan skrivning riskerar i praktiken leda till att inflytandearbetet i första hand kommer att inriktas på minimikravet om forum och formerna för detta istället för att det reella inflytandet fokuseras.

9. Allmänna bestämmelser om utbildning i vissa skolformer och i fritidshemmet

Tillämpningsområde: gemensamma bestämmelser som inte omfattar förskolan.

9.1 Elevhälsan

Förslag i utkastet till lagrådsremiss:

Elevhälsan skall omfatta medicinska, psykologiska, *psykosociala* och specialpedagogiska insatser. För elevhälsans verksamhet skall finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa kan tillgodoses. För elevhälsans medicinska insatser skall finnas *skolläkare* och *skolsköterska*.

(4 kap 2§)

Skollagskommitténs förslag:

För elevhälsans verksamhet skall det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov kan tillgodoses.

Den skall omfatta *omvårdnad* samt medicinska, psykologiska, *sociala* och specialpedagogiska insatser.

För medicinska insatser skall det finnas *skolläkare*.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Förskolan omfattas inte av skollagens bestämmelser om elevhälsa.

Skollagskommittén: Förskolan omfattas av de icke-medicinska delarna av elevhälsan.

Förvaltningen är positiv till att det är elevernas *behov* av elevhälsa som fokuseras och anser att lagen inte bör detaljregler hur huvudmannen organiserar sin verksamhet för att tillgodose detta på bästa sätt. Det är viktigt att elevhälsans insatser utförs professionellt och inte kan prioriteras bort. Om en rad särskilda yrkesgrupper pekas ut alltför tydligt finns dock en risk att organisationens komponenter får en mer framträdande roll än de behov som ska tillgodoses. Ett sådant förslag ligger heller inte i linje med ambitionen om en avreglerad verksamhet. Förvaltningen ställer sig frågande till varför det i utkastet till lagrådsremiss görs ett förtydligande av att skolsköterska ska finnas för medicinska insatser samtidigt som andra yrkesgrupper för elevhälsa inte tas upp. I remissen anföras inga motiv för detta. I skollagskommitténs förslag fick skolläkaren stå kvar i lagförslaget med avvakten på utredning om regleringen av skolläkaren bör flyttas över till hälso- och sjukvårdslagstiftning. Förvaltningen anser att en sådan utredning bör genomföras.

Mot bakgrund av det tydliga hälsoansvar BVC har för barn i förskoleålder stöder förvaltningen förslaget att förskolan inte omfattas av elevhälsan. Det är dock viktigt att ett helhetsperspektiv på pedagogisk verksamhet och hälsa finns även kring barnen i förskolan, vilket kan upprätthållas genom samverkan förskola - BVC.

9.2 Studie- och yrkesvägledning

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: En bestämmelse införs om att alla elever i grundskolan, obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan skall ha tillgång till sådan kompetens att elevernas behov av vägledning och information inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. (4 kap. 4§) I de fall huvudmannen väjer att inrätta särskilda tjänster för studie- och yrkesorientering skall nuvarande bestämmelser om krav på utbildning för att få anställas utan tidsbegränsning behållas. (4 kap. 5§)

Förvaltningen stöder förslaget om en lagfäst bestämmelse om studie- och yrkesvägledning. Det är viktigt för elevernas möjlighet att utnyttja den stora valfrihet som erbjuds och för att undvika olyckliga studieval som ibland tenderar att leda till avhopp framförallt i början av gymnasieutbildningen. Förvaltningen stöder också förslaget om att det är *tillgång* till *kompetens* som motsvarar

elevernas *behov* istället för kravet på en specifik yrkeskategori som regleras. Det lämnar möjlighet att anpassa organisationen efter de behov som finns.

9.3 Arbetsmiljö, trygghet och studiero

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: På varje skolenhet skall ordningsregler upprättas. Rektor ansvarar för att detta sker. (4 kap. 7§)

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: För att ingripa i en akut situation eller i avvaktan på att en utredning färdigställs får rektor vidta de åtgärder som är nödvändiga för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Åtgärderna får endast om synnerliga skäl finns gälla längre än två veckor och aldrig längre än fyra veckor. (4 kap. 8§)

Skollagskommittén: Föreslog inte något förtydligande av tidsbestämmelser för åtgärder i lagtexten.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Elever i grundskola skall få åläggas att under uppsikt stanna kvar högst en timme efter skoldagens slut. (4 kap. 11§)

Förvaltningen stöder förslaget om att ordningsregler ska upprättas på varje skolenhet. Det är dock tveksamt om rektors ansvar i frågan behöver förtydligas i lagen (se resonemang i avsnitt 7.4 *Ledningen av utbildningen*).

Förvaltningen stöder förslaget att av rättssäkerhetsskäl skriva in tidsbegränsningar för de åtgärder rektor får vidta för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero.

Förvaltningen anser dock att förtydligandet om kvarstannande i skollagen gör den ålderdomlig och riskerar att hämma idérikenomen vad gäller mer framtidsytande åtgärder för att upprätthålla god arbetsmiljö, trygghet och studiero i skolan. Så som regleringen är formulerad, att eleverna får *åläggas att*, kommer det sannolikt uppfattas som en bestraffning att vara kvar i skolan. Förvaltningen anser att sådana åtgärder istället skulle kunna vidtas inom ramen för åtgärdsprogram i ett positivt syfte att ge eleven bättre möjlighet att nå målen för utbildningen. I det fall bestämmelser som kvarstannade tas in i lagen är det viktigt att det samtidigt fastslås vilka skolskjutsbestämmelser som ska gälla när en elev åläggs att stanna kvar efter skoldagens slut.

9.5 Information om elevens utveckling

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Bestämmelse om fortlöpande information om elevens utveckling införs i ett skolformsövergripande kapitel (4 kap. 18§) Bestämmelser om utvecklingssamtal förs från respektive skolformsförordning till lag. Förskolan (6 kap 10§) förskoleklassen (7 kap 7 §) grundskolan (8 kap. 9§) obligatoriska särskolan (9 kap. 10 §) gymnasieskolan (12 kap 15§)

Skollagskommittén: Utöver en bestämmelse om utvecklingssamtal i ett av de skolformsövergripande kapitlen föreslogs inte en lika omfattande överföring av bestämmelser.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Allmänna bestämmelser om individuella utvecklingsplaner skall flyttas från förordning till lag. Grundskolan (8 kap. 9§) obligatoriska särskolan (9 kap. 10§)

Skollagskommittén: Lämna inget förslag kring utvecklingsplaner med hänvisning till pågående försök och behov av utredning om sekretess.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Allmänna bestämmelser om betyg regleras i lag istället för i förordning. I linje med vad som föreslogs av gymnasiekommittén föreslås i utkastet till lagrådsremiss att betygsstegens betäckningar ska sluta på –t inte på –d, det vill säga *godkänt* istället för *godkänd*. (4 kap 19 – 26 §§) (8 kap. 10-12§§) (12 - 14 kap. 10) (12 kap 17 – 20§§), (14 kap. 10 – 12§§)

Skollagskommittén: Föreslog inte en lika omfattande överföring av bestämmelser och därmed heller inte någon ändring av betygsstegens betäckningar.

Förvaltningen är positiv till att bestämmelserna om utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner och betyg förs över från förordning till lag. Förvaltningen ställer sig dock frågande till varför särskilda bestämmelser om utvecklingssamtal inte återfinns i kapitel 14 som reglerar gymnasiesärskolan på motsvarande sätt som i de kapitel som reglerar grundskola, obligatoriska särskola och gymnasieskola. I remissen föreslås att bestämmelserna om utvecklingssamtal kommer att finnas i både skollagen och skolformsförordningarna. Förvaltningen förstår inte motivet till detta och är tveksam till om en sådan dubbelreglering är nödvändig.

Förvaltningen stöder förslaget att använda begreppet godkänt istället för godkänd vid betygssättning av det en elev presterar eftersom det är elevens resultat som betygssätts och inte eleven.

9.7 Åtgärder för rättvisa och likvärdiga betyg

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: I utkastet till lagrådsremiss föreslås att ett system för omprövning av betyg bör införas. Något färdigt system presenteras inte då behov av ytterligare analys bedöms föreligga.

Skollagskommittén: Lämna förslag till former och system för omprövning.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Lärare utan föreskriven utbildning som inte uppfyller kraven för tillsvidareanställning ska sätta betyg tillsammans med en behörig lärare. (4 kap 22-23 §)

Skollagskommitténs förslag: Endast lärare med tillsvidareanställning skall ansvara för betygssättningen. Lärare som ej uppfyller dessa krav skulle överlämna betygssättningen till annan lärare.

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: En bestämmelse om att eleven ska få information om grunderna för betygssättningen i en kurs eller ett ämne införs i lagen. (4 kap. 21§)

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: En bestämmelse införs i lagen om att den som har satt betyget skall ändra ett uppenbart felaktigt betyg om det kan ske snabbt och enkelt. Ändringen får inte leda till att betyget sänks. Rektor skall göra ändringen istället för den som satt betyget om denne inte längre är anställd eller om flera lärare satt betyget och dessa inte kan enas. (4 kap. 25§)

Förvaltningen är positivt inställd till att stärka elevernas rättssäkerhet i fråga om betyg. Samtidigt är det bra att det inte införs någon lagfäst bestämmelse innan det finns något praktiskt tillämplbart system.

Förvaltningen anser att lärarnas behörighet är central ur kvalitetssynpunkt. Förslaget om att lärare utan föreskriven utbildning betygssätter tillsammans med tillsvidareanställda lärare bedöms som mer praktiskt tillämplbart än den lösning som förespråkades av skollagskommittén. Det är viktigt att undervisade lärare deltar i betygssättningen. Förvaltningen vill dock understryka att också det nya förslaget riskerar att leda till organisatoriska komplikationer i de skolformer och områden där lärarbristen är som störst. För att förslagen ska kunna genomföras med en förbättrad kvalitet som följd krävs statlig kostnadskompensering till kommunerna för det merarbete förslaget för med sig liksom satsningar på en utökad lärarutbildning.

Förvaltning är positiv till att en bestämmelse om information om grunderna för betygssättningen tas in i lagen. Det förtydligar kraven på att kursplanerna konkretiseras och diskuteras lokalt, vilket i sin tur torde öka kvaliteten av betygssättningen och minska behovet av omprövning av betyg.

Förvaltningen är positiv till att bestämmelsen om rättelse av uppenbarligen felaktigt betyg införs i skollagen och på så vis blir gällande även för fristående skolor.

10. Skolplikten och motsvarande rätt till utbildning

Skolplikten i obligatoriska särskolan

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: I avsnittet om skolplikt eller motsvarande står att "Barn som bedöms inte kunna nå upp till de mål som minst skall uppnås enligt grundskolans läroplan och

kursplaner därför att de har en utvecklingsstörning skall fullgöra sin skolplikt i obligatoriska särskolan.” (5 kap 3§)

Samtidigt föreslås föräldrarnas inflytande över utvecklingsstörda barns skolgång fortsatt regleras i särskild lag (*Lagen (1995:1294) om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång*). Där föreslås i utkastet till lagrådsremiss att ”Om vårdnadshavaren inte lämnar sitt medgivande till att barnet fullgör sin skolplikt i obligatoriska särskolan, skall barnet fullgöra skolplikten enligt vad som gäller för barn i allmänhet enligt skollagen.”

Förvaltningen anser att det är missvisande att i skollagens avsnitt om skolplikt fastslå att barn som bedöms inte kunna nå upp till de mål som minst ska uppnås enligt grundskolans läroplan och kursplaner pga. utvecklingsstörning *skall* fullgöra sin skolplikt i obligatoriska särskolan. Eftersom föräldrarna till barn med utvecklingsstörning har rätt att kräva att barnet fullgör skolplikten i grundskolan bör detta framgå i lagtexten. Principen om föräldrarnas rätt att bestämma om ett barn med utvecklingsstörning ska gå i grundskola eller grundsärskola är något som lyfts fram av bl.a. Carlbeckskommittén. Att begära att läsaren ska känna till att det finns en annan lag som modifierar uttrycket eleven ”*skall fullgöra sin skolplikt i obligatoriska särskolan*” går dessutom emot ambitionen om en lättläst skollag.

13. Grundskolan

13.5 Avgifter och lärmektyg

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Principen om avgiftsfri utbildning inom det obligatoriska skolväsendet skall stå fast. (7 kap. 6§) (8 kap. 8§) (9kap. 9§) Möjligheten att i verksamheten ha enstaka inslag som kan föranleda obetydliga kostnader för eleverna tas bort.

Skollagskommitténs förslag: Nuvarande reglering med möjlighet till enstaka inslag som kan föranleda obetydliga kostnader kvarstår.

Förvaltningen stöder förslaget att bibehålla principen om avgiftsfri utbildning. Däremot anser förvaltningen att det är att gå väl långt att inte tillåta några som helst enstaka inslag som kan föranleda obetydliga kostnader. Att några skolor tillämpat denna möjlighet på icke avsett vis bör inte ta bort möjligheten för andra skolor att vid enstaka tillfälle låta elever och föräldrar bekosta t.ex. en mindre utgift för museientré, en lokal bussbiljett eller enkel matsäck. Det öppnar för möjligheter att i utbildningen ha ett utbyte med det omgivande samhället. Det bör finnas andra metoder än totalförbud för att motverka att möjligheten missbrukas t.ex. via tillsyn och prejudice-rande beslut.

18. Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

18.8 Information om elevs frånvaro

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Ansvaret att informera vårdnadshavaren för en elev i gymnasieskolan när en elev är frånvarande i sådan omfattning att det kan föranleda indragen studiehjälp förtydligas (12 kap 16§). Förslaget omfattar inte myndiga elever.

Regeringen skall få meddela ytterligare föreskrifter om skyldigheten att underrätta vårdnadshavare om att eleven varit frånvarande. (12 kap 16§) En mer detaljerad bestämmelse om vilken information som skall lämnas, när och hur snart föreslås införas i förordning.

Skollagskommitténs förslag: Ansvaret att informera vårdnadshavaren för en elev i gymnasieskolan när en elev är frånvarande i sådan omfattning att det kan föranleda indragen studiehjälp omfattade elever upp till 20 års ålder.

Förvaltningen är positiv till att förslaget om att information till elevers vårdnadshavare ändras till att endast omfatta icke myndiga elever. Det är viktigt att den gängse betydelsen av myndig även speglas i skollagen och att de problem som finns pga. nuvarande utformning av studiehjälpssystemet inte ska åtgärdas genom bestämmelser som införs i en långsiktig skollag.

19. Utbildning på program i gymnasieskolan

19.2 Fristående gymnasieskolor

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: En fristående gymnasieskola föreslås få anordna utbildning på individuella program. (13 kap. 30-31 §)

Förvaltningen är positiv till att fristående skolor ska kunna anordna utbildning på individuellt program. Med fler anordnare öppnas möjligheten för flera olika utformanden, vilket är positivt för målgruppen som kräver varierande individuella lösningar. Det skapas även mer likvärdiga villkor mellan skolorna när de oavsett driftsform kan anordna individuellt program.

Förvaltningen anser dock att det inte går att göra en helhetsbedömning av förslaget. Enligt förvaltningen saknas skrivningar om vem som beslutar om antagning till individuellt program på fristående skolor. Dessutom reglerar inte lagförslaget bestämmelser om bidrag. Det är även otydligt om utbildningen på individuellt program i fristående skola i likhet med andra gymnasieutbildningar ska prövas och godkännas av Skolverket eller om avsikten är ett entreprenadliknande förhållande mellan hemkommunen och den fristående skolan. Med anledning av detta kompletterar förvaltningen nedan med följande förslag.

– Antagning

Förvaltningen är öppen för såväl en lösning där utbildningen på individuellt program godkänns av Skolverket som en där det individuella programmet bedrivs i fristående skolor på entreprenad från hemkommunen. Oavsett vilka möjligheter som öppnas är det dock viktigt att beslut om antagning fattas av hemkommunen liksom beslut om vilken typ av individuellt program eleven ska läsa på. Det gäller även beslut om att skriva över elever (som tagits in till ett nationellt program) till individuellt program. Dessa myndighetsbeslut är av stor vikt för eleven eftersom det påverkar elevens framtidsutsikter och möjlighet till fortsatta studier. Möjligheten att på ett rättsäkerhet sätt hantera de sökande på ett likvärdigt sätt ökar om besluten inte sprids på många olika håll. Om man inte väljer en lösning där dessa beslut inte hålls ihop av hemkommunen måste ett regelverk för likvärdig antagning skapas.

– Bestämmelser om bidrag

Förvaltningen anser att olika principer för bidrag kan gälla för olika typer av individuellt program. Ersättning för elever på programinriktat individuellt program (PRIV) liksom för elever som läser integrerat på ett nationellt program kan med fördel fastställas utifrån hemkommunens schabloner. För lösningar som är mer individuella bör dock en överenskommelse om det bidrag som skall utgå i varje enskilt fall träffas.

– Volym

Förvaltningen förordar bestämmelser som ger hemkommunen överblick över utlägget av IV-program på de fristående skolorna. Kommunerna bör ges möjlighet att planera och att samverka kring utbudet liksom att överblicka kostnaderna. Stadens ambition att erbjuda en variation av olika utbildningar inom det individuella programmet skapar ett behov att kunna överblicka utbudet och att planera för nya utbildningar i samverkan med samhälle, näringsliv och med de fristående skolorna så att utbudet i möjligaste mån emotser behovet.

20. Gymnasiesärskolan

Skollagskommittén lämnade inte några förslag kring bestämmelser som specifikt rör gymnasiesärskolan.

20.2.2 Mottagande, antagning och avgifter

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Frågor om mottagande och antagning av elever till utbildning i gymnasiesärskolan skall prövas av den huvudman som anordnar utbildningen. Huvudmannen skall därvid avgöra om en elev i gymnasiesärskolan skall gå på ett nationellt, specialutformat eller ett individuellt program. Huvudmannen skall vidare avgöra om en elev på det individuella programmet skall få yrkesträning eller verksamhetsträning. Regeringen får meddela föreskrifter om urval mellan mottagna sökande. (14 kap. 5§)

Förvaltningen stöder inte förslaget att huvudmannen för utbildningen ska avgöra om en elev i gymnasiesärskolan ska gå på ett nationellt, specialutformat eller individuellt program. Förvaltningen vänder sig även mot förslaget att huvudmannen ska avgöra om en elev på det individuella programmet ska få yrkesträning eller verksamhetsträning. Dessa myndighetsbeslut är avgörande för eleverna och påverkar vilken kurs- och timplan eleven ska läsa efter, vilket i sin tur påverkar elevens framtida studier och möjligheter på arbetsmarknaden. Beslutet är ingripande för eleven och kan liknas vid bedömningen om eleven överhuvudtaget kan gå i gymnasieskola eller gymnasiesärskola, vilken i lagförslaget föreslås göras av hemkommunen (se 14 kap 3§). Det är viktigt att dessa bedömningar sker grundligt och likvärdigt oavsett hos vilken huvudman studierna ska bedrivas. Dessa beslut kan också generera en höjd ersättning varför det är naturligare att beslutet ligger på hemkommunen. Förvaltningen anser att samtliga dessa bedömningar bör ske av hemkommunen samt att de bör ske neutralt och organisatorisk oberoende av den utbildning som anordnas av hemkommunen som huvudman.

Förvaltningen är vidare tveksam till ändringen av begreppet *mottagande* inom särskola. Tillämpningen riskerar att leda till missförstånd eftersom den inte stämmer överens med hur begreppet används inom särskolan idag. I begreppet mottagande inbegrips idag bedömning av om en elev på grund av utvecklingsstörning ska ges möjlighet att gå i särskola, d.v.s. bedömningen av om en utvecklingsstörning föreligger (se t.ex. Skolverkets allmänna råd om mottagande i särskolan, publicerade i SKOLFS 2001:23). Att i lagen skriva att ”Frågor rörande mottagande och antagning av elever i utbildning i gymnasiesärskolan prövas av den huvudman som anordnar utbildningen” riskerar att tolkas som att huvudmannen, offentlig som enskild, ska bedöma om eleven kan gå i gymnasieskola eller gymnasiesärskola.

Bidrag från hemkommunen

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Ingen förändring föreslås av de regler som gäller för ersättning till fristående skolor. Om inte hemkommunen kommer överens med huvudmannen om annat skall kommunen betala det belopp som regeringen beslutat. (14 kap 26§ och 29§)

Förvaltningen anser att harmonieringen av de bestämmelser som gäller för gymnasieskola och gymnasiesärskola även ska omfatta regleringen avseende bidrag från kommunen för elever som går i gymnasiesärskola i fristående skola. Även för gymnasiesärskolan bör gälla att bidraget ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till motsvarande utbildning i sin egen gymnasiesärskola samt att hänsyn ska tas till den enskilde huvudmannens åtagande och elevens behov. Lagstiftningen bör utformas så att ersättningssystemet kan göras mer i schabloniserad form även om det alltid ska påverkas av den enskildes funktionshinder.

22. Vissa särskilda utbildningsformer

22.2.3 Bidrag till en internationell skola

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Bidrag till en godkänd internationell skola som motsvarar grundskolan skall lämnas av hemkommunen för en folkbokförd elev på samma grunder som bidrag lämnas till en fristående skola. (17 kap 5§)

Om en internationell skola anordnar gymnasial utbildning som har en annan internationell inriktning än den som får finnas i gymnasieskolan eller anordnar utbildning som leder till International

Baccalaurate skall Statens skolverk förklara huvudmannen bidragsberättigad om huvudmannen kan antas uppfylla vissa i lagen angivna villkor, som i huvudsak motsvarar de som skall gälla för godkännande av internationella skolor som motsvarar grundskolan. (17 kap 7§)

Förvaltningen invänder inte mot principen att hemkommunen ska lämna bidrag till internationella skolor utifrån samma grunder som bidrag lämnas till fristående skolor. Den besparing staten gör i och med att nuvarande statsbidrag för elever i internationella skolor upphör måste dock omfördelas så att förslaget inte medför kostnadsökningar i kommunerna (se vidare avsnitt 31 Ekonomiska konsekvenser)

26. Överklagande

26.3.3 Beslut av rektor i fråga om åtgärdsprogram

Förslag i utkastet till lagrådsremiss: Beslut i fråga om åtgärdsprogram skall kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd för laglighetsprövning. (21 kap. 12§) (Överklagandenämnden kan upphäva beslutet med hänvisning till att det inte tillkommit i laga ordning, den som fattat beslutet överskridit sina befogenheter eller om beslutet strider mot annan lag eller författning. Överklagandenämnden kan dock inte ändra innehållet och fatta ett nytt beslut som gäller istället för det beslut som fattats på skolan.)

Skollagkommitténs förslag: Beslut om åtgärdsprogram skall kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. (Överklagandenämnden kan pröva ärendet och fatta ett nytt beslut med ändrat innehåll som gäller istället för det beslut som fattats på skolan.)

Förvaltningen stöder förslaget till rätt till överklagande av i form av laglighetsprövning av åtgärdsprogram. Beslut om innehållet i ett åtgärdsprogram kräver en mycket noggrann individuell bedömning från fall till fall. Det är inte rimligt att överklagandenämnden, eller annan högre instans, ska kunna vara tillräckligt väl insatt i det individuella fallet och förhållandena kring detta på samma sätt som de professionella på skolan.

27. Övriga bestämmelser

Information om icke skolpliktiga elever och skolornas skyldighet att lämna uppgifter

Från och med 1 juli har hemkommunens ansvar att hålla sig informerad om hur ungdomar som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 är sysselsatta skärpts (22 kap 7§)

I och med att hemkommunens ansvar att hålla sig informerad om hur ungdomar som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 är sysselsatta skärpts, är det viktigt att hemkommunen ges tillgång till de uppgifter som krävs för att fullgöra detta ansvar. Uppgifter på individnivå om vilka elever som startar, hoppar av, slutar och fullföljer utbildning vid gymnasieskolor runt om i landet är exempel på uppgifter som hemkommunen måste kunna hämta. Kommunen har idag möjlighet att begära att de fristående skolor som är belägna i kommunen deltar i kommunens uppföljning och utvärdering. Samma bestämmelse föreslås för internationella skolor. Förvaltningen är dock tveksam till om dessa bestämmelser ger kommunen rätt att kräva uppgifter på individnivå som underlag för uppföljningsansvaret. Oavsett om det är så saknas som förvaltningen ser det reglering om skyldigheten för fristående skolor och internationella skolor belägna i annan kommun än hemkommunen att lämna uppgifter som stöd för hemkommunens uppföljningsansvar.

Det är viktigt att skyldigheten att lämna dessa uppgifter omfattas av reglering.

30. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

För att skapa bred förståelse och kännedom om den nya skollagen föreslår förvaltningen att ett nationellt stödmaterial om den tas fram i samband med införandet. Det är viktigt att olika adressater så som elever, föräldrar, skolpersonal o.s.v. på ett lättillgängligt sätt förstår vilka rättigheter och skyldigheter som gäller. Detta är viktigt inte minst mot bakgrund av den långa tid som ärendet beretts i flera faser där olika förslag lagts fram, tagits bort och förändrats.

31. Ekonomiska konsekvenser

I utkastet till lagrådsremiss föreslås en omprioritering av det statliga anslaget 25:12 som idag finansierar statsbidrag till internationella skolor. Istället för att utgå som bidrag för varje elev i internationella skolor skall anslaget användas till att finansiera skolgången för barn till beskickningsmedlemmar, vilka föreslås rätt till skolgång i Sverige oavsett från vilket land de kommer (5 kap 1 § och 22 kap 1§). Stadsbidraget riktas således enbart till ej folkbokförda barn till beskickningsmedlemmar. Däremot ska inte statsbidrag utgå för elever i internationella skolor som är folkbokförda i Sverige. Dessa ska fullt ut finansieras av kommunen (17 kap 5§).

De föreslagna förändringarna kommer att redovisas närmare i budgetpropositionen.

Det är svårt att överblicka konsekvenserna av den förändring som föreslås av anslaget 25:12 utan den närmare redovisning som utlovas i budgetpropositionen. Av förslaget framgår t.ex. inte hur stort bidrag som avses att utgå per beskickningsbarn. Att stadens kostnader för elever i internationella skolor kommer att öka är dock tydligt. De senaste tre åren har staden haft mellan 300 och 500 folkbokförda elever i internationella skolor i skolår 0-9. Staden har på eget initiativ betalat ut 14 400 (skolår 0-3), 15 920 (skolår 4-6) och 22 060 (skolår 7-9) per elev¹ i internationella skolor. Om de internationella skolorna istället skulle erhålla en ersättning motsvarande den som betalas till fristående skolor blir detta 54 790 (skolår 0-3), 59 440 (skolår 4-6) och 69 130 (skolår 7-9) per elev². Förvaltningen vill understryka vikten av att den förändring som föreslås av anslaget 25:12 inte får bli kostnadsdrivande för Stockholm och andra kommuner som har ett större antal barn i internationella skolor liksom beskickningsbarn. Vid beräkningarna bör hänsyn tas att antalet barn i de berörda grupperna är större i Stockholm och närliggande kommuner samt till att kostnader och ersättningsnivåer är högre.

¹ exkl. 6% bidragsmoms.

² inkl. 6% bidragsmoms.

RESERVATIONER M M

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (fp), Bibbi Lagerqvist (m) och Mikael Nordstedt (kd) enligt följande.

Det är beklagligt att skolministern valt att gå in och peta och förändra i skollagskommitténs ursprungsförslag som det fanns bred politisk förankring för, både bland partierna och de fackliga organisationerna. En hel del skiljer mellan det förslag till ny skollag som skollagskommittén lade fram för två och ett halvt år sedan och vad som nu föreslås. Det finns många fler oklarheter i det nya förslaget, trots att mottot för skolkommitténs arbete varit att förenkla skrivelser för att skapa tydlighet för främst lärarna inom lagstiftningens ram. Till exempel har kravet på särskilda skäl för att kunna tillsvidareanställa obehöriga lärare slopats. Än värre är att skollagskommitténs tydlighet om den behörige lärarens ställning i skolan slätats ut. Istället för att behålla tydligheten vill nu regeringen sätta igång en utredning kring varför obehöriga lärare anställs. Positivt är dock att omprövningen av betyg inte kommit med i det nuvarande förslaget.

I förslaget har befogenheterna för rektor och lärare stärkts för att hålla ordning och skapa en trygg skolmiljö. Bland annat får de besluta om kvarsittning eller avhysning av en elev. Men även här är skrivelserna något svagare än de skollagskommittén hade. Det kan det uppstå osäkerhet för läraren vad hon eller han får göra egentligen. En sådan osäkerhet kan visa sig förödande. Den nya särlagstiftningen om diskriminering och kränkande behandling i skolan som regeringen föreslagit, påbjuder nämligen omvänd bevisbörda för huvudmannen, det vill säga kommunen och skolan. Det här innebär att en bråkig elev, som enligt en otydlig skollag får tas om hand av en lärare, senare kanske anmäler läraren för kränkning. Och då blir det lärarens och kommunens sak att bevisa att någon kränkning inte skett. Det kan bli svårt för läraren att kunna motbevisa att det inte var en kränkning. Det finns risk för att lagarna kommer att krocka med varandra. Det bästa vore om skollagen gick tillbaka till skollagskommitténs formuleringar som är tydliga för alla parter i skolan.

Annat som tagits bort från skollagskommitténs betänkande är ett förslag om vitesföreläggande för såväl offentliga som fristående skolor. Tanken var att skolorna skulle få så lika villkor som möjligt. Som det är i dag kan skolverket dra in bidraget för en friskola som inte följer lagar och regler medan en offentlig skola kan hamna under tvångsförvaltning. Det sistnämnda har dock aldrig hänt. Detta leder till orättvisa villkor mellan friskolor och kommunala skolor.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Anna Eklund m.fl. (fp) enligt följande.

Vi föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut och att som svar på remissen anföra följande: Utredningen lyfter fram vikten av att det skall finnas en rektor vid varje förskoleenhet och skolenhet. Vi saknar ett resonemang kring detta i förvaltningens förslag till svar på remissen.

I dag råder ett statligt - kommunalt dubbelkommando över skolan som är otydligt och frustrerande för de som är verksamma i skolan. Enligt vår mening bör en nationell skolpeng införas. Det är för lätt att tillsvidareanställa obehöriga lärare. Skollagen bör därför skärpas på den punkten. Endast behöriga lärare ska få sätta betyg. En särskild lärarlegitimation bör införas. Det nationella betygssystemet ska tidigareläggas till årskurs sex. Det ska vara tillåtet för skolor som så önskar att ge betyg tidigare, dock tidigast från årskurs tre. Fler steg bör införas i betygsskalan.

Skriftlig information ska ges till föräldrarna under hela grundskolan om hur eleverna utvecklas, såväl kunskapsmässigt som socialt. Det ska finnas en ganska stor frihet i utformningen av denna information, därför ska förbudet mot betygsliknande skriftlig information avskaffas. I

utkastet till lagrådsremiss föreslås att föräldrarna ska avgöra om barnen ska börja i grundskolan när de är sex, sju eller åtta år gamla. Ett särskild skolmognadstest bör införas för att hjälpa föräldrarna att avgöra om deras barn är redo för skolstart som enligt vår mening i vissa fall skulle kunna ske redan i femårsåldern. Skolplikten måste i ökad utsträckning utformas så att den gäller till dess att elever uppnått läroplanens kunskapsmål, vilket betyder att den kan variera i tid för olika elever. Huvuddelen av eleverna slutar grundskolan vid 16 års ålder som i dag, men för elever som gått ett extra år förlängs skolplikten med maximalt ett år.

Vi anser att timplanen ska vara kvar. Timplanen garanterar eleverna ett visst antal timmar i alla ämnen, om den avskaffas är risken stor att bland annat orienteringsämnena förlorar mycket tid. Den ska dock tillämpas flexibelt eftersom en del elever behöver mer tid för att nå skolans mål, medan andra behöver mindre.”

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av vice ordföranden Jan Björklund m fl (fp) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut,
2. att som svar på remissen anförda följande:

I dag råder ett statligt-kommunalt dubbelkommando över skolan som är mycket otydligt och frustrerande för de som är verksamma i skolan. Enligt vår mening bör en nationell skolpeng införas.

Det är för lätt att tillsvidareanställa obehöriga lärare. Skollagen bör därför skärpas på den punkten. Det ska inte vara möjligt att tillsvidareanställa obehöriga lärare utom i mycket specifika fall. Endast behöriga lärare ska få sätta betyg. En särskild lärarlegitimation bör införas.

Det nationella betygssystemet ska tidigareläggas till årskurs sex. Det ska vara tillåtet för skolor som så önskar att ge betyg tidigare, dock tidigast från årskurs tre. Fler steg bör införas i betygsskalan.

Skollagskommitténs förslag att elever ska kunna överklaga sina betyg riskerade att leda till att endast sparade skriftliga prov och uppgifter skulle ligga till grund för betygssättningen. Det är därför positivt att förslaget har försvunnit ur lagrådsremissen.

Skriftlig information ska ges till föräldrarna under hela grundskolan om hur eleverna utvecklas, såväl kunskapsmässigt som socialt. Det ska finnas en ganska stor frihet i utformningen av denna information, därför ska förbudet mot betygsliknande skriftlig information avskaffas.

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att föräldrarna ska avgöra om barnen ska börja i grundskolan när de är sex, sju eller åtta år gamla. Enligt vår mening skulle skolstarten i vissa fall kunna ske redan i femårsåldern. Ett särskild skolmognadstest bör införas för att hjälpa föräldrarna att avgöra om deras barn är redo för skolstart.

Skolplikten måste i ökad utsträckning utformas så att den gäller till dess att elever uppnått läroplanens kunskapsmål, vilket betyder att den kan variera i tidsutsträckning för olika elever. Huvuddelen av eleverna slutar grundskolan vid 16 års ålder som i dag, men för elever som gått ett extra år förlängs skolplikten med maximalt ett år.

I dag är det endast tillåtet att ha profilklasser i ämnen som idrott och musik. Det bör vara tillåtet att även ha profilklasser i teoretiska ämnen som matematik och NO. Intagningen till dessa profilklasser ska kunna ske med tester.

Att arbeta utan centrala timplaner i en målstyrd skola kan låta sympatiskt, men är förenat med avsevärda risker. Timplanen garanterar eleverna ett visst antal timmar i alla ämnen, om den avskaffas är risken stor att bland annat orienteringsämnena förlorar mycket tid. Kommunerna kan också använda avvecklingen av timplanen som en möjlighet att göra nedskärningar i skolans resurser. Vi anser därför att timplanen ska vara kvar. Den ska dock tillämpas flexibelt eftersom en del elever behöver mer tid för att nå skolans mål, medan andra behöver mindre.

Det mesta av offentlig verksamhet får läggas ut på entreprenad utom just skolverksamhet. Det finns inget skäl att förbjuda utbildning på entreprenad. Samma behörighetsregler för lärare ska gälla för utbildningar på entreprenad som i den kommunala skolan.

I huvudsak ska grundskolan vara avgiftsfri, men det ska vara möjligt för grundskolan att vid enstaka tillfällen ha inslag som innebär en obetydlig kostnad för eleverna, till exempel utflykter och studiebesök.

Att individuella utvecklingsplaner ska upprättas för alla elever riskerar att byråkratisera läraryrket. I stället ska individuella utvecklingsplaner endast upprättas för elever som löper risk att inte nå skolans mål.

Skollagstiftningen bör tydligt och konkret ange de befogenheter som rektorer och lärare ska ha för att komma till rätta med oro och disciplinära svårigheter bland eleverna. Exempel på disciplinära befogenheter som bör finnas i den nya skollagen är skriftlig varning, föräldrasamtal och tillfällig avstängning (upp till max två veckor). Som sista åtgärd ska det vara tillåtet att flytta en elev från en skola till en annan, mot dennes vilja, av disciplinära skäl.

Även föräldrar till myndiga elever bör informeras om deras barn skolkar eller har andra problem (t ex misstankar om missbruk eller mobbning). Olovlig frånvaro och skolk ska skrivas in i elevernas betyg.

Det regelsystem som i dag gäller för etableringen av fristående skolor bör gälla för etableringen av fristående förskolor. Det är inte rimligt att kommunerna kan stoppa privata alternativ inom barnomsorgen. För att skapa likvärdiga villkor bör en översyn av ersättningen till fristående förskolor och skolor ske.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av ledamoten Cecilia Brink m fl (m) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut,
2. att som svar på remissen anförda följande:

De senaste decennierna har socialdemokraterna steg för steg minskat kunskapens betydelse i den svenska skolan. Tre stora undersökningar den senaste tiden (Skolverkets NU-03, OECD:s PISA-rapport och TIMSS) visar alla att svenska elevers kunskaper står sig allt sämre. Försämringen gäller inte minst inom ämnena matematik (Ma) och naturorientering (NO).

I dagens svenska skola lämnar en av fyra elever grundskolan utan fullständiga kunskaper, en av tio elever uppnår inte behörighet till gymnasieskolans nationella program, tre av tio elever fullföljer inte sina gymnasiestudier inom föreskriven tid och en av åtta elever i årskurs nio har så bristande kunskaper i matematik att de inte kan anses uppfylla kursplanens kunskapskrav.

Alternativet till socialdemokraternas politik är en modern kunskapsskola som ser den enskilde individen. Det gäller både i förskolan och i grund- och gymnasieskolan. Därför vill vi ge varje elev och dennes föräldrar valfrihet och verkligt inflytande. På samma sätt ska lärare och skolledare ges frihet att avgöra hur de bäst hjälper till. Vår skolpolitik sätter barnens kunskaper i centrum och betonar tydligare föräldrars, elevers och lärares ansvar. Friheten att välja är grundläggande för att åstadkomma detta.

En ny skollag bör därför ta sin utgångspunkt i skolans främsta uppgift: att förmedla kunskaper. Vi kan dessvärre inte se att ett enda av förslagen i föreliggande remiss från den socialdemokratiska regeringen är ägnat att förbättra elevernas kunskaper. Regeringen accepterar i stället sänkta kunskapskrav och prioriterar annat än skolans kärnuppgift.

Lärarnas roll är avgörande

Ingenting påverkar resultatet i skolan lika mycket som att väl utbildade och engagerade lärare får möjlighet att göra sitt arbete. Insatser måste göras för att de som undervisar i skolan skall ha lärarutbildning med adekvata ämnen för adekvat skolform. Lärarutbildningen måste förbättras.

Att en stor del av dagens lärarkår saknar föreskriven utbildning är inte ett uttryck för att kommuner frivilligt avstår från att anställa behöriga lärare. Det är i stället en direkt följd av att staten inte utbildar tillräckligt många lärare. Det råder idag en stor samstämmighet mellan alla berörda myndigheter kring att dagens utbildningsdimensionering inte tillnärmelsevis kommer att räcka till för att ersätta alla dem som snart går i pension, än mindre att ersätta dem som idag saknar föreskriven utbildning. Att förse verksamheten med utbildade lärare är ett odelat statligt ansvar!

Disciplinära åtgärder

Samtidigt sätter skollagen även ramarna för skolans egen arbetsmiljö. Vi vet idag från internationella undersökningar att svensk skola tappar när man jämför elevernas kunskaper. Men dessvärre ligger vi i topp när man undersöker skolk, sena ankomster, skadegörelse, stölder, grovt språk, stökiga klassrum eller möjligheten att koncentrera sig på lektionerna. Ändå försitter regeringen möjligheten att stärka lärarnas och skolledningars befogenheter att motverka våld, mobbning och störningar. Detta beklagar vi. Dagens otydliga lagstiftning borde förtydligas så att kvarsittning finns kvar, skriftlig varning samt möjlighet till tillfällig avstängning återinförs och så att det blir fullständigt glasklart att mobbade elever kan tvingas byta skola. Lärarna och skolorna måste ha de befogenheter som krävs för att upprätthålla ordning och trygghet för eleverna. Regeringens förslag är helt otillräckligt i denna del.

Betygen

Vidare missar man möjligheten att förstärka skolans möjligheter att utvärdera elevernas kunskaper. Dagens förbud mot att sätta betyg och att avge betygsliknande omdömen också i lägre årskurser bör tas bort. Betyg bör ges tidigare än idag och i fler steg. Därutöver bör föräldrar alltid ha rätt att begära skriftlig information om elevens kunskaper och utveckling och om vilka åtgärder som kan vidtas för att stödja eleven.

Ompröva betyg

Skollagskommitténs förslag att elever ska kunna överklaga sina betyg riskerade att leda till att endast sparade skriftliga prov och uppgifter skulle ligga till grund för betygssättningen. Det är därför positivt att förslaget har försvunnit ur lagrådsremissen. Vi är dock i princip positiva till idén om att kunna ompröva betygen; det skulle öka elevernas rättssäkerhet. Det är dock viktigt att formerna för detta inte blir för komplicerade och byråkratiska.

Information till myndig elevs föräldrar

I utkastet till lagrådsremiss föreslås, i motsats till Skollagskommittén, att skolans skyldighet att rapportera frånvaro till elevens hem begränsas till att gälla omyndiga elever. Vi beklagar detta och hade hellre sett en utökad möjlighet för skolan att rapportera frånvaro till hemmet. Vi anser att dagens förbud mot att informera myndiga elevers föräldrar om elevens skolgång utan elevens medgivande i vissa fall kan vara till nackdel för såväl eleven som föräldrarna. Det finns andra omständigheter då det är motiverat att informera föräldrarna (t ex misstankar om drogmisbruk eller mobbning). Vi anser därför att skolan bör ges rätten att informera myndiga elevers föräldrar i fler frågor.

Större frihet för skolorna

I lagrådsremissen föreslås att tester och prov inte skall få användas för antagning eller urval till profilklasser. Det vore en olycklig utveckling. Profilklasser i grundskolan har visat sig vara en oerhört uppskattad metod för att förbättra elevernas resultat i profilämnet och öka elevernas motivation och engagemang. Utvärderingar visar dessutom att elever i profilklasser ofta presterar bättre i flera ämnen än det aktuella fördjupningsämnet.

Fler profilklasser skulle kunna vara ett sätt att utveckla den svenska grundskolan ytterligare. Därför är det angeläget att vi underlättar och uppmuntrar både befintliga och tillkommande profilklasser. Det finns goda exempel på profilklasser både med och utan krav i samband med intagning. Vi som vill se fria och självständiga skolor bör därför verka för att de lokala skolorna

själva får utveckla sin verksamhet och själva avgöra hur urval och klassindelning ska ske. Skollagen borde istället förtydligas så att den lokala skolan själv får avgöra hur intagning och urval till profilklassen ska ske.

Godkännande av fristående skolor och förskolor

Skollagskommittén föreslog att etableringen av privata förskolor skall följa samma regelsystem som idag gäller för fristående skolor. Vi delar den uppfattningen. En konsekvens av dagens system, där kommunerna själva avgör om privata förskolor skall få finnas, är att en stor del av föräldrarna i Sverige inte har någon valfrihet. Närmare var fjärde kommun saknar privata alternativ inom barnomsorgen.

Ersättning till fristående skolor och förskolor

Det blir samtidigt allt tydligare att dagens regler för ersättning till fristående skolor och förskolor inte fungerar tillfredsställande. Vi vill därför ha en översyn av dagens regler i syfte att skapa likvärdiga och rättvisa villkor mellan kommunala och fristående skolor.

Entreprenader

Vi anser att dagens förbud mot entreprenader skall tas bort snarast möjligt. Det är inkonsekvent att det tillåts inom förskoleverksamheten, vuxenutbildningen och delar inom gymnasiet men inte för grundskolan.

Angiftsfri grundskola

Vi instämmer i grundtanken att skolgången för skolpliktiga elever ska vara avgiftsfri men har inga invändningar mot dagens möjlighet att i grundskolan och obligatoriska särskolan ha enstaka inslag som kan innebära en obetydlig kostnad för eleverna. Det enda lagförslaget åstadkommer i detta avseende är färre utflykter, studiebesök och skolresor. Detta riskerar i sin tur att leda till en sluten skola där impulserna utifrån begränsas och skolgången blir tråkig för eleverna.

Ekonomiska konsekvenser

Vi förutsätter att ett införande av förslagen i lagrådsremissen sker i överensstämmelse med finansieringsprincipen.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av ledamoten Nina Ekelund (kd) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut,
2. att som svar på remissen anförda följande:

Dagens skollagstiftning är inte bra, närmast kaotisk i sin form. Det nya förslaget till skollag är bra och ett steg i rätt riktning. Kristdemokraterna är mest kritiska till hur man ser på förskolor och familjedaghem. Det finns ingen anledning att förskolan blir en egen skolform med egen rektor. Givetvis är det orättvist och snedvridande att föräldrar kan kräva plats till sitt barn i förskolan men inte i ett familjedaghem. Varför ska dessa två barnomsorgsalternativ särskiljas? Är förskolor bättre än familjedaghem? Genom att så kraftigt missgynna familjedaghem riskerar man slå undan fötterna på en mycket bra verksamhet. Etableringsrätten för fristående förskolor finns tyvärr ej heller med i förslaget.

Det är bra att det blir mer ordning i skolan och att t ex möjligheten att beslagta mobiler införs.

Till skillnad från förvaltningen har kristdemokraterna i riksdagen reserverat sig mot att "deltagandet i konfessionella inslag i utbildningen utöver undervisningen ska vara frivilligt". Det ter sig märkligt att den elev som valt en konfessionell skola skulle hoppa de konfessionella insla-

gen i skolan. Då kanske eleven skulle valt en annan skola. Risken med att börja begränsa konfessionella inslag kan leda till att konfessionella skolor begränsas.

Bra med lagstiftning kring utvecklingssamtal men det ter sig märkligt att samtalen endast får vara framåtsyftande. För att kunna utvecklas bör man känna till utgångspunkten och därefter har möjlighet till positiva åtgärder för att förbättra sig.

Möjligheten att överklaga beslut är bra. Det är tyvärr inte tillräckligt då eleven inte kan överklaga innehållet i beslutet utan endast huruvida beslutet gått rätt till.

Reservation anfördes mot utbildningsnämndens beslut av ledamoten Lovisa Morén (mp) enligt följande.

Jag yrkade att nämnden **även** skulle besluta

1. som kompletterande svar på remissen anför följande

Vi ser mycket stora fördelar med att fritidshemmets verksamhet samlas i ett separat kapitel.

Den långtgående integreringen mellan skola och fritidshem har sina goda sidor. De flesta är nog dock överens om att den inte varit helt problemfri och det är viktigt att betona verksamhetens särart och värna om den yrkesstolthet och speciella kompetens som finns hos de personer som arbetar där. Vi kan t ex se i brukarundersökningar att de verksamheter som inte lokalmässigt integrerats i skolan har nöjdare föräldrar vilket bör stämma till eftertanke.

Vi anser det bra att lagrådsremissen inte i nuläget föreslår någon förändring av bestämmelserna gällande prövningen av konsekvenserna av fristående skolors etablering. Våra erfarenheter från Stockholms kommun är att de positiva erfarenheterna av friskoleetableringar överväger. Skolverkets prövning med kommunens remissvar som grund fungerar tillfredsställande. Många faktorer påverkar planeringen av stadens skolor och i tider med sviktande elevunderlag hårdnar konkurrensen om eleverna. Denna konkurrens finns också mellan kommunala skolor och inte enbart mellan fristående och kommunala skolor. Det är stadens ansvar att ha ekonomisk buffert för att parera såväl elevökningar som elevminskningar.

Lagrådsremissen mjukar upp skollagskommitténs förslag när det gäller titeln rektor, vilket vi tycker är bra. Vi vill återigen poängtera att det finns huvudmän som organiserar ledningen på alternativa sätt, t ex Waldorfskolor. Där är det en ledningsgrupp som har rektors ansvar. För att inte omöjliggöra för olika styrelseformer bör funktionen rektor kunna innehas av en grupp personer, så länge deras roll är klargjord ”rektorsgruppen” styrs av samma lagar som rektor.

Vi anser att förskolechef är en betydligt mer modern och adekvat titel för barnomsorgsverksamhet än rektor.

När det gäller lagrådsremissens förslag till begränsning av möjligheten att överklaga beslut i fråga om åtgärdsprogram anser vi att man bör fundera ett varv till på frågan och kanske väga in ytterligare aspekter. För den enskilde är det alltid viktigt att kunna få sin sak överprövad.

Elevernas personliga utveckling utöver den rena kunskapsutvecklingen är ett mycket viktigt område för skolans verksamhet. I den nya skollagen bör man ta tillfället att säkerställa att skolan på allvar avsätter tid för att främja elevernas emotionella utveckling. Det handlar om ett medvetet arbete med känslor, jagstärkande övningar, respekt för andra och sig själv, konflikthantering och demokrati. Om skolorna arbetar förebyggande på detta sätt kommer den psykosociala miljön i skolan långsiktigt att förbättras. Ett strukturerat arbete med elevernas emotionella utveckling är ett effektivt sätt att motverka mobbning som förmörkar skoltiden för många barn idag.

SAMMANFATTNING

Förslag till ny skollag i korthet

I lagrådsremissen finns regeringens förslag till en ny skollag för den utbildning som rör barn och ungdomar. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om en lag om vuxnas lärande samt med en särskild proposition om särskolan. Skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Gemensamt skolväsende

Den nya skollagen är i princip gemensam för alla skolformer och för alla huvudmän, med undantag för vuxenutbildningen, som kommer att finnas i en egen lag. Särskolans regler behålls i huvudsak som idag i avvaktan på en särskild proposition.

Förskolan blir en egen skolform.

Fristående skolor och enskilda förskolor blir en del av skolväsendet för barn och ungdomar och utbildningen ska vara likvärdig med den som finns i offentliga förskolor och skolor.

Fritidshemmen får en tydligare roll som komplement till förskoleklassen och den obligatoriska skolan. Fritidshemmet får ett eget kapitel i den nya skollagen.

I de övergripande målen ingår att skolan ska främja respekt för de mänskliga rättigheterna, hälsa och en socialt, ekonomisk och ekologiskt hållbar utveckling.

Att hälsa skrivs in i skollagen innebär också att det i skolans uppdrag ska ingå att främja fysisk aktivitet och goda kostvanor och att erbjuda näringsriktiga skolmåltider i en lugn miljö.

Hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov, där strävan ska vara att uppväga skillnader i deras förutsättningar.

Krav införs i skollagen att all utbildning oavsett huvudman ska upprätta en kvalitetsredovisning för sin verksamhet. Kvalitetsredovisningen bör ha en kärna av gemensamt innehåll och den ska göras känd och tillgänglig för envar.

Kommunerna ska erbjuda fristående skolor att delta i kommunens kvalitetsredovisning.

Krav på skolplan och lokal arbetsplan tas bort.

Centrala begrepp

För att göra lagen tydligare så definieras centrala begrepp såsom elev, enskild, fristående skola, undervisning och skolenhet.

I förskolan behålls begreppet barn.

Begreppet fristående skola behålls eftersom det är ett väl etablerat begrepp.

Läroplaner och kursplaner

Alla huvudmän inom skolväsendet ska följa den nationella läroplanen. Om en fristående skola har en speciell pedagogisk inriktning och därför skulle vilja ha en egen "läroplan" ska de som i dag kunna få den prövad och godkänd av Skolverket. Läroplanen ska till innehåll vara likvärdig med den nationella läroplanen men därutöver kunna innehålla andra kunskapsområden.

Alla huvudmän ska följa de nationella kursplanerna.

En grundskola som arbetar med ett speciellt område som inte täcks av kursplanerna kan ansöka om att få arbeta med ett lokalt tillval utöver innehållet i de nationella kursplanerna inom skolans val på 600 timmar. Betyg får ej sättas för ett lokalt tillval.

Förskolor och skolor med konfessionell inriktning

Utbildning inom det offentliga skolväsendet ska vara icke-konfessionell.

Undervisningen vid en skolenhet med enskild huvudman ska vara icke-konfessionell.

Utbildningen i övrigt får dock i en enskild förskola eller fristående skola ha konfessionell inriktning under förutsättning att deltagande i de konfessionella inslagen är frivilligt.

Ansvarsfördelningen behålls men förtydligas

Regleringen av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun är oförändrad.

Ansvarsfördelningen mellan huvudman och profession förtydligas.

Vid varje förskola och skola ska det finnas en rektor och rektors pedagogiska ledningsansvar förstärks.

En fristående skola kan välja att benämna befattningshavaren något annat än rektor. Det ska dock vara tydligt vem som upprätthåller funktionen som rektor.

Krav på lärarbehörighet

I förskolan och fritidshemmet ska det finnas lärare som ska ha det övergripande ansvaret för undervisningen. Det kan för undervisningen även finnas annan personal med ansvar för barnens utveckling och lärande.

Dagens bestämmelser om lärarbehörighet, anställning och behörighetsbevis behålls. Detta innebär att huvudmannen är skyldig att i första hand anställa behöriga lärare.

Undantag får endast göras om det inte finns tillgång till lärare med föreskriven utbildning.

Lämplighetskrav införs för lärare som anställs för högst ett år i taget.

Huvudmännen ska sträva efter att anställa lärare med forskarutbildning.

Regeringen avser att göra en analys av förekomsten av och orsakerna till att vissa huvudmän tillsvidareanställer personer utan föreskriven lärarutbildning. Syftet med analysen är att få mer kunskap om skälen till varför andelen obehöriga lärare varierar så starkt mellan olika skolformer, mellan kommuner och mellan huvudmän.

Inflytande för barn, elever och vårdnadshavare stärks

Barn och elever ska fortlöpande hållas informerade om alla frågor som berör dem och ges möjlighet till inflytande över såväl undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt.

Vårdnadshavare i samtliga skolformer utom gymnasieskolan ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

Varje skolenhet ska bedriva ett systematiskt arbete med inflytande och varje skolenhet ska ha minst ett forum för inflytande.

Elevhälsa och studie- och yrkesvägledning

Det ska finnas tillgång till elevhälsa för alla elever. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Den ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Elevhälsans personal ska ha sådan kompetens att elevernas behov av en förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa kan tillgodoses.

Skolläkare och skolsköterska ska finnas för elevhälsans medicinska insatser.

Alla elever ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledningskompetens. I de fall särskilda tjänster för studie- och yrkesvägledning inrättas ska dagens behörighetsregler gälla.

Befogenheter för att skapa trygghet och studiero stärks

Rektor och lärare får vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skapa trygghet och studiero i skolan. Detta omfattar även möjligheten att ålägga en elev att kvarstanna efter skoldagens slut.

Rektor får ansvar för att ordningsregler utformas. Det ska ske under medverkan av lärare, övrig personal, elever och vårdnadshavare.

Rektor och lärare får från en elev omhändertata föremål, som används på ett sätt som är störande eller som kan utgöra en fara för skolverksamheten.

Skolan blir skyldig att informera vårdnadshavaren om en elev är frånvarande utan giltigt skäl.

Om alla andra möjligheter är uttömda ska en elev i grundskolan permanent kunna flyttas till en annan skola för att värna alla elevers trygghet och studiero.

Elevernas utveckling mot målen

Utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner blir lagbundna och lyfts fram som viktiga redskap för att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling.

Rektor får ansvar för beslut om att åtgärdsprogram upprättas om en elev är i behov av särskilt stöd.

Beslut om att upprätta eller att inte upprätta ett åtgärdsprogram ska kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd dock enbart vad gäller lagligheten.

Undantag för betygsbestämmelser

Undantag från bestämmelser om betyg ska kunna göras, liksom idag, enligt föreskrifter av regeringen för fristående skolor med speciell pedagogisk inriktning. Regeringen avser att föreslå riksdagen att införa en möjlighet även för offentliga skolor med speciell pedagogisk inriktning att få göra motsvarande undantag.

Åtgärder för rättvisa och likvärdiga betyg

Regeringen avser att föreslå riksdagen att införa ett system för omprövning av betyg men hur ett sådant system ska utformas måste dock analyseras ytterligare.

Rektors ansvar för betygssättningen förtydligas.

Lärare som ansvarar för undervisningen ska sätta betyg under förutsättning att läraren är behörig. En lärare utan föreskriven utbildning och som inte är tillsvidareanställd ska sätta betyg tillsammans med en medbedömare som är behörig. Om de inte kan enas får rektor ansvar för att betyg sätts.

Alla elever ska få information om grunderna för betygssättningen i ämnet eller kursen.

Uppenbart felaktigt satta betyg ska ändras om det kan ske snabbt och enkelt.

Flexibel skolstart

I dag får föräldrar välja om deras barn ska börja i skolan vid 6 eller 7 år. Efter prövning av kommunen kan en elev få börja vid 8 års ålder. Regeringen avser att föreslå riksdagen att dessa bestämmelser förändras så att vårdnadshavare ska få avgöra om barnet ska börja vid 6,7 eller 8 års ålder.

Förskolan

Hemkommunen ansvarar för att erbjuda förskola. Kommunen kan erbjuda plats i både offentlig och enskild förskola.

Kommunen beslutar om godkännande när det gäller förskola med enskild huvudman.

För varje barn i förskola med enskild huvudman ska bidrag lämnas av hemkommunen.

Förskolan kan inte ersättas med annan verksamhet mot vårdnadshavarens vilja.

En förskola med enskild huvudman får avstå från att ta emot ett barn om det skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för den enskilda förskolan.

Tester och prov vid antagning till utbildning i grundskolan

Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet.

Regeringen får dock för grundskolan meddela föreskrifter om färdighetsprov vid antagning och urval till utbildning som kräver att den sökande har speciella färdigheter inom det praktiskt-estetiska ämnesområdet. Bemyndigandet bör dock användas restriktivt och inte alls i de lägre årskurserna i grundskolan.

Avgifter

Förskoleklassen och den obligatoriska skolan ska vara avgiftsfri. Begreppet "obetydliga kostnader" tas bort.

Fritidshem

Hemkommunen ska svara för att eleven erbjuds fritidshem. En fristående skola får men är inte skyldig att erbjuda fritidshem.

Gymnasieskolan

En fristående skola ska få anordna utbildning på individuella program.

Ansökan till fristående gymnasieskola behöver inte inlämnas till kommunen.

Entreprenad

Möjligheterna att lägga ut undervisningen på entreprenad i alla skolformer ska utredas.

Annan pedagogisk verksamhet

Familjedaghem, öppen förskola och öppen fritidsverksamhet betecknas som annan pedagogisk verksamhet.

Kommunen ska sträva efter att tillgodose föräldrars önskemål om familjedaghem.

Under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds bör hemkommunen, om föräldrarna inte själva kan ordna omsorgen, tillhandahålla omsorg för barn i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Tillsyn och sanktioner

Det finns behov av förändringar i nuvarande sanktionssystem inom tillsynen av skolväsendet. Nuvarande reglering behålls dock i avvaktan på beredningen av Tillsynsutredningens slutbetänkande "Tillsyn - förslag om en tydligare och effektivare tillsyn".

Huvudregeln vad avser rätten för Skolverket att återkalla godkännande av enskild huvudman är att detta inte ska gälla omedelbart. Skolverket får dock möjlighet att i enskilda fall besluta att ett återkallande av godkännande av enskild som huvudman ska gälla omedelbart om det kan vara fara för elevernas liv och hälsa.